

Landskap:

Skåne

Härad:

Luggude

Socken:

Väsby

Uppteckningsår:

1934

Upptecknat av:

Emil Jönsson

Adress:

Hornslöv

Berättat av:

Emil Jönsson

Född år 1861 i

Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I

Uppteckningen rör sjukdomar och deras beteende
i senare hälften på 1700-talet och förra hälften
av 1800-talet.

Ett stor del sjukdomar
-ar som hemsökte mensekligheten i ovan näm-
-da tiderum, är senare, dels icke förekommande
och hara dels fått en annan benämning. Att sö-
-ka läkare, var ju nägot som egentligen bland lant-
-befolkningen, aldrig kunde komma i fråga, ty varken
läkare eller apotek funnos annat än i städerna, och
dessutom hade allmogen så omtt om pengar att det förs-
-föll billigare att söka humma-kvalksalvare, som de
oftast kunde få betala med natura valuta, och
möjigen något litet pengar. Men även "klocka gub-

bar," brukade ordnas i apoteks-grafer i Island, för att visa sin kunskap och man kunde vara försädd om, att vad man än ville begära på, så fanns det att köpa på ett apotek i den tiden. Som t. ex. Timpinell, Galenörtspis, Springkornsröt, Flygrönn, Korb-fästelse-träd, Tolvmanna-kraft, Elva manna styrka, Rika Balsamp, Djävuls-träck, Bävergäll, Kräft-sten, Fontanell-salva, Tigelalja och mycket annat, som trodde sig att omnämnas i Island de olika sjukdomarnas beskrivning. På 1830-talet gav en engelsman ut en läkebok, som senare trycktes på svenska, och förhöllsade att alla sjukdomar kunde bota med bränvin och salt, om det på olika vis, både in- och utvärt, används, allt efter de olika sjukdomarnas beskriftenhet. Den upphörde ett ordstår: "Bränvin och salt, hälper för allt." Dock lyckas denne "Bränvin och salts metod" vunnit föga tilltro och anvärdning.

ty i min barndom (på 1860-talet) förra mitten
 längderav, men dermot brukades de före-
 gående hundra-åriga läkemedlen ända in på
 '870 och 80-talen, bland gamla allmogemenniskor.
 Uppfinnaren av "bränvin och salt"-medicament
 är hette William Lee, en Engelsman och dock
 egendomsägare i Frankrike (av ägendomen ha-
 get inräkt, 12000 acres). Han uttar: "Var och en,
 som erkänner en Gudomlig försyns vakande om-
 sorg, shall uppfinningen av dessa läkemedel före-
 komma såsom en synnerlig himmelens gåva".
 En fullständig läkarebok utgavs, med anvisning
 för varje sjukdoms behandling. Såsom ett ex. må
 endast anföras: "Anvisning till läkemedlets till-
 lagning: Blanda i en kruka 12 lot Liverpoler-salt
 tillsammans med 2 % värter bästa armagnac
 (bränvin). Saltet måste vara väl torkat och fint.

stött, innan man företager blandningen. Ska-
ha buteljen väl i 10 minuter och låt den sedan stå
still i 20 minuter, på det att medicamentet må kun-
na sätta sig, då det är färdigt att begagnas. Tukla-
rarare dit är desto bättre. Undvik att skaka
buteljen, när det skall begagnas, eftersom det
ärnu onödigtvis upplösta saltet skulle hägeln-
gen smärta öppna sår. Sedan allt bränvinet har
åtgått, bör man ej forthasta det på bottmen av
blivna saltet. Tillsätt blot så mycket rent
salt, som erfordras till att utgöra den ovan före
uppgivna vigen, tillika med full tillstsats av
bränvin, för att åstadkomma en ny portion me-
dicament." Kunnenheten och vidskepel-
sen tyckts ha begagnat sig av aldedels liknande
metoder som man finner nästan över alt i
hela Sverige, vid botande av sjukdomar och åkommor.

av oräkneliga slag. Lårom t ex. Pinaren, Åltan,
Tricken, Lappskott, Nen, Hicka, Wärtor, Cherva,
och så vidare. Men de gamla hade också s k. verk-
liga läkemedel, och är det förräderiskt dessa
jag dena gång skulle uppteckna. Det förekom
mer många gammaldays-namn på läkemedel,
som då trotsen funnos hå å apoteken, men som
senare icke finnas. För allehanda slags böf ut-
vätes. Tag så mycket svart ull, som du tycker till
ett tvärflingers tjocklek kunna över allt betäcka böf-
den; lägg denna ull uti en stekpanna och dertill så
mycket smör du tror att ullenthan på längre om
eld stekas uti och ej svedas eller brännes. När
ullen till sig dragit allt smöret, och ligger torri
på man, så tag henne upp och lägg henne på böf-
den, så varm, som det kan tålak, och så tjockt, som
är sagt; och när han legat på högst fyra timmar

Havre du alltjent på samma sätt tillagd, till
red, att ömsa med, då det förra åter läggs i panna
dök, med något mindre smör. När du så ömsar
två högst tre gånger, som han påstår ett dygn,
läter du sällan ständigt ligga, och tager något av
den andra, att det blir något tyckbare. Rölen häl-
les varm till dess han blir halad. Efter han du
ock brukar havre eller vetemjöls (bröds) gröt med
socktalg, eller osaltat smör och saffran. För lik-
tornar och stora värter. När du först gjort liktor-
nen väl mjuk i varmt vatten, kan du skära och
skava honom med en vass kniv så länge, till dess
du blir varse hans rötter, som stå ända ned och se
ut som små vita prickar. Fjöttet emellan dem sy-
nes rött, men aktas väl, att du ej skrapar så länge, att
det begynner blöda. När det så är skrapadt, har du då
ett friskt äpple tillreds, som skärs itu, tvärs över

Kärnhuset. Med endera denne halvan grides saka
 på den skarpa liktornen eller vårtan, varuppså lik-
 tornen omklindes med en mjuk linneflapp. Det sam-
 ma halva äpplet sättes strax tillsammans med sin
 andra halva, det tätaste som ske kan, med tre sty-
 ken spetsiga stickor tvärs igenom skilnadens. Därup-
 på trädas ~~med en~~ läng stäppriäl en grov tråd
 igenom båggi halvorna, och hela detta äpplet
 hänges i en kammar, upp under taket; hälst
 på ett ställe, som är vind, att ingen kommer
 därvid, och isynnerhet der, som ej är för mycket
 varmt. Så fort som äpplet torkar och multnar,
 så förgår och liktornen eller vårtan. För Bränn-
 sår. Stryk så snart skadan är skedd, äggot
 ja över saret, som snart nog kan fås om du kokar
 tre af fyra ägg så härt, att gulen blir väl härt. Hacka
 sedan dessa ägg-gular helt små, och lägg dem på ett

4226

torrt slätt och rent förr, såsom ett järngrytlock.
 Häll det med en lång övre eldögn. När det blir
 väl varmt, hett får det icke bli, begynner en brun
 clia rinna utur ägg-gulorna, den du med en fär-
 der stryker på saret, så fort den verkas, och läter
 så dermed bliva 2 a 3 timmar. Innellertid rives
 klarn helt fint, som med rätta bör siktas, dock med
 gror sikt, av vilken du tillika, med söt mjölk, hält
 rymmjölkad, kokar en tiock gröt, som läges på bara
 saret; men var aften och morgon taget den av och
 saret tvättas väl runt med halft clianne- eller köls-
 vatten, och läges åter klarngröten på till dets saret
 innan få dygn är helat. För. Bräck på Barn
 År och denna ägg-oljan föträttlig, då du fört
 lagt barnet vid-öppet och lutar den övra kroppens
 del något mera nedåt, att du desto lämpligare
 må kunna trycka med fingren tarmarna upp

4226

i livet ur Croton. Därpå bestyckas det stäb-
let med denne oba varast bräcket skrot och
bräckbandet sättes så uppå, som häller till
att ej tarmarna få falla ned. Denna oba stryks
es sedan på trevne gånger om dagen, som lä-
ker hållit genom vilket tarmarna nedfalla.

För kall Feber. Först kokas ett färskt ägg
hårdt, att gulans völ stannat och blivit hård,
vilken tages hel ut, och för det andra lägges här-
till så mycket spindelvär, som ensar emot ägg-
et, och för det tredje även så mycket sot, ur nä-
gon skorsten. Dessa species blandas och kne-
das väl tillsammans med fingren, att det blir con-
en tjock deg, vilken deg sedan delas först mitt
i två och görs till tvåne kakor, ej tunna. För
det andra binde dessa kakor på den sjukels ar-
mar, ens på vardera bursen, med en bindel av

linne; men vätes fört på det stället väl med
spott. Detta bär ske, då du aldrar minst märo
~ hur frässens arkonst, och sitta sedan på jämt
ett dygn. Härvid märkes, att disse frakor är på
sidorna hel tätt tillkundna, att intet väder mot
te få spela derimällan. Elijest måste de fella
gas och även bindas uppå av en mansperson,
om den sjuka är en gravsherson, och så tvärtom
Will denne cur ej hjälpa förlästa gångar; då
måste du fortvara därmed, och därför i allt
fall hava på samma sätt tillgåt, att pålägg
as den frässen vidare skulle låta märka sig.
Men över två, högst tre gånger behöver det ej
berubas, dock måste frässen i förstme visa sig
tre a fyra gånger innan detta undl myttis
Att göra ögonpläster för hitta och fläckar. Till
redesurdegs av finsktat rågsmjöl, vilken görs

upp med vetemjöl till en liten linmpa, som gräddas i ugner ellerhet astoröja. När den är gräddad och bliver val, taggs det mjuka, som inuti är, och här till så mycken riven röbreta, som brödet är, samt vitan av ett rätt nyvärt ägg. Dessa tre delar blandas väl tillsammans och bredes på en linneklut, 2 eller 3 dubbel, och lägges så utan hä ögonen över nattens. En alva för surabon och Rosens sedan hon slagit hål till och ett halvt gärtin. Ingentz Tegelolia, Popoleum för tre och ett halft åre. Tre och ett halvt lod gul Gallmoja 3½ dito Blyritt. 3½ dito Silverglitt. Lagerolia för 3 åre. 6½ lod Bomolia. Terrentins olia för 3 åre, NB. denna lägges icke uti förr än då saret flikar. Dessa species blandas ganska väl tillsammans med varandra och strykes hä ett grått paper, som är varken för mycket styft eller mjukt och lägges på saret eller ronnaden där rosen är; men det näste strykas ned en sticka på paperet.

Salvan lägges icke längre på vidare, än såret ells
romナden är, och deroor lägges vitt papper. Om såret
är mycket varat, så toges av samma gula Galloneja och
stros i såret, förrän salvan påläggs. På den som är
40 år, lägges om middagen, men de derunder om af-
ton och morgon. När det är pålagt, så röres det icke
på ett dygn, då det ömsas. B. Du bör taga dig väl till
vara, då du tillredes denne salvan, att du ej förgäter,
att slå Bonolian fört i härlit, som han vara en
stenburk ells bläck-ask, och sedan var och endel,
för sig själv, efter var arman, samt svalpar det
var gång om, att dit mycket väl ombländas. Att
mognar svullnad i kvinnans bröst, när hon vill
giva sig i lin. Tag ett fjördels skålgrund Tikon,
skördom helt smält och koka den i vatten väl sörde,
silas sedan detta vatten ifrån och tag där emot en tre-
jedel ättika, jänte rågör, Terpentin och honung samt

4226

Duveträck, vilket allt med kornmjölk kokas, som
en ständig gröt. När det är kokat, röras litet Romolja
deruti. Detta lägges i en Serviette eller annat linne
på bröstet, så varmt som han tolak, och förekommer
säkert bölden. Ett annat sätt att resolvara svu-
-raden. Därtill brukas vax, gammal bæk-talg och
Romolja; väl hortkokat med kornmjölk till trock gröt,
som lägges i linne, varmt på bröstet. Ett koste-
ligt mag-pläster, för elak och försämrd maga, även
emot maskar. Tag Theriach, Krusmynt-olja och
Malört-olja av vardera så mycket som deras for-
dras. Desse väl tillsammans blandade bides ut (al-
drakelst på samsk) men ejst på ett ganska tätt
läft, och lägges på magen, att han hel och hållen be-
fäckes och att det går över magmuppen ända upp
till bröst-binen, varunder patienten ligger i varma
sängen, åtminstone en dag eller två. Plästret ligger

4226

på till dess det blir torrt, då onan ondet behöves) skrapar det rent, och gör ett amat plåster av kannaslag, som och bredes därpå och myttas på samma sätt. För Colique en liten hus-cur. Tag blätt paper, så stort som går över onagen, vät det på en sida och strö därpå hel fint sönderställt peppar, dock tunt, och lägg på magen mitt över mafian men Bam ingen feber försökes, då tjuvar ej detta. För stem passior. Är godt att supa det bränvin, som är brändt av unga Gran kattar samt unga och lura Grannis-knöppar uti, som på unga tränom våren finns. Ungeferris, som harit skjutit det året, ond bär uppå, samt tallris-toppa: allt här med avist och barr, även uti-last i jäsningen, sedan alltsamans fört blivit krossat med en trästöt i en gryta. Av detta Bränvin tagit en sup varannan morgon och därpå mycket litet ätit, är förträffligt.

med allehanda hemliga passioner, och förmå-
ligast bryter det både blås- och länd-stenens, som
av urinen shall med förunan kunnas se. Säde
du finna ditt vara för bestigt, kan du till en lagom
sug glanta ett halvt quartér av annat brännvin.
För Räf-arnas. Ær Clown Guajasi ifråv
-potchät godt, att stunden stryka hä, så fort den för-
torkas. För Tarrvärk en härlig cur. Om siuk-
-dorren är i hener, uppkokas i en kittel med vat-
-ten, ett färskläde fullt med Lovattion-ris, eller getros
som finnes i mossar, och slås då med lag och ris
i ett litet kar $\frac{3}{4}$ fullt, i vilket sättes en pall eller
liten stol, som står litet upp utur vattnet. På
denna pall sätter den siuke sina ben längdut
och täpper så väl omkring karbräddon och över be-
-ren, att alldeles ingen ånga slippas ut. Sedan den
varmaste ången är förbi, han han och sätta

4226

benen ned i själva vattenet; dock lika väl täppt. Är åter väkani i lår och häfter; så stoppas ovan-
nämde ris i en stor Brännvinsh-panna och släs
vatten deraf, att det står över riset. Pannan täckes
med sin hatt och sättes så på elden, såsom till en
brännvins-bränning; men om det släs vatten i kyl-
fatet eller ej, är lika onycket. Härvid märkes, att
pannan och kylfatet måste stå nog högt, ty ell
har kommer att stå på golvet, framför kylfatet, i
vilkat ändarna av piporna, som äro utom kylfatet
antingen skola sättas utom karbrädden, att de hinne
inom karret, eller dock bäras hal på sidan i karret för
piporna. Sedan lägges eld under pannan, att det
gjort brinner; dock ej någon stark lägelid. Den ju-
ke sätter sig uti karret, på en stol, så högt, att höften
är väl medan om karbrädden och täppen så väl över
karret med täcken; varut han sitter så länge han

kan, och shall efter några gångers brukand vis-
serligen bortad varda. Detta brukas om aftarna
väl på den sjuke strax går i en uppvärmd säng.
Det kan och brukas om morgonen, men då måste
han därefter ligga i varma sängen till midagen.
För Fallande Pot. Tag av unmonniskopanna
som är råttad blivit ett stycke, brän det först,
och sedan stel det, samt sikta dit till ett fint pul-
ver om ett quintin. Enhörnings-horn, även stött
till pulver ett quintin. Tre fint sönderstölte pion
kärnor. Nåt senap ett quintin, Röda casaller, ett dts,
Harg-leverpå reviäm välviven, även ett quintin.
Detta allt blandas väl tillsammans uti Theriac
för 12 öre. Härav gives patienten ett väl vägit quin-
tin på nyfter maga, tre dagar å rad, nämligen dag-
en förran månen blir full, dagen när han fyller,
samt dagen efter, sedan det blivit utspräkt med något

4226

Lavendel eller Camille-vatten, och lösvaras det
övriga i ett svart rum, som är enskilt till nästa
fullmåne, och gives då på sommaren, den sjuks
in. Skulle därefter finnas, att ejukdomen lika fullt
visar sig, tillredes åter allra allt en halv-sats till det
tredje fullmånen, och gives honom in. Härvid blir
att märka, att patienten måste ligga de dagar han
detta brukar, åtminstone till midagen, att han kom-
mer i en liten svett, och äter de dagarna, lindrig och
lös mat, vakta sig, att bli försiktig, samt för allting
för bränning, vilket han och i all sin tid måste
förlösa, om han vill bliva helpen; ty ej har detta
hulpet oränta. För hårslag och brästsjuka.
Köp på apoteket för 12 af 15 öre Balsam-Lulphol-
nis och dryg 5 eller 6 drophar på en liten fint vitt
socker; Tag dit i munnen att efterhand smälta
och sedan svälja det ned; vilket görs var tredje tim-

-ma. För Spikböld. Lägg på bölden Ööst, så varmt du kan tala, morgon, middag och afton, sedan du fört bestrukit honom med kallt vatten, hästskirt. För starkt Durchlopp och även för Rödot. Man lägger fötterna i en eldskylf-el, över brinnande glöd, i en hög, och låter din derr på koka till dess han själv vänder igen, vilken sedan han är kall, stöttes han och släss på en tallrik. Häruti stöttes lika mycket obränd blom, vilka blandas tillsammans och släss i en thekopp med vatten uppå till halvten, eller ett litet skedblad, varuti det står till dess det är väl smält. Häruti blandas sedan fint siktat vetemjöl, dock ej mycket, emedan det har den arten, att det sväller efteråt. När detta nu blivit lagom tiockt, görs derav en deg, varav sedan tages ämnen, att nulla till smätemar, av vilka skärs ordinärt stora pillar, som

4226

kunna längre förvaras, sedan de först fram på
en varm spis väl blivit torrade, men ingalunda fö-
lägglöd eller i solen. Den sjuka tager in 5 stycken
av dessa piller, om morgonen och som aftonen i
ljumt dricka. Vill du chlappet ej stanna hämted
tages åter 3 in, till dels sjukdomen saktar sig. Här-
vid åter den sjuke ej näron suppanat, utan städig
och den, som leidager till stoppelse; men bör ändt-
ligen taga sig till vara för allt surt, samt kallt
dricka, och hålla sig väl varm över magen i nä-
ra dagar. För Pestböld och ornesting. Bränt
gräsgat salt, ägg-blomma, surdeg och komolja väl
tillsammankländade, gode och kraftige, att som
en dag lägga på att dra ut gisted med. En här-
lig Balsam, som kan brukas med särskild nyttा,
i stället för den naturliga Balsam och beredissom
följet. Tag violer pläckad i märk mårslad, fläder

4226

-blommor, Kamilleblommor, Hita Lilior, Kungsblom-
blomster, Röda Stockrosor, av vardera en handfull.
Dessa species läggas i två skålgrund. Bomolia och
antingen i ett väl förtent hälsl eller i en stenkruka,
täppis och sjuds väl, till dess det längsamt hakar upp
på jämnhöjd, och sedan inuti den ännu är ljumt,
utkramas genom ett bläde. Ut i den utkramade oljan
lämnas lätt läggas friska blommor och flaskan sedan
ställas några dagar, antingen på en spis, kakelugn eller
i solen, varefter det åter utkramas, vilket ju efter
det sker, ju bättre och starkare bliver. Palsamen; nu
best är likväl, att vid nya blommors inläggning, låta
uppsjuva den utkramade oljan, såsom redan sagt är,
på elden 2 eller 3 gånger, allmed nya blommors inläggning
varje gång, varefter han förföras denna som vänt är
i spis, på kakel-ugn, eller i solen. Vid utkramningen må-
nes, att om en gör del i förstane, genom ett ej mycket grovt

4226

durchslag och sedan genom handpress, då kryddan
 -n liggas inmellan 2 re slata bröder och oljan så
 pressas ut är väl det bästa; emedan aljan fastnar
 mycket i linnet, om hon krämas drigenom. Denne
 Balsam är god för dem som är plägade av stark och
 långvarig huvudvärk, att stryka på hörningar och hja-
 -san; för dem som hosta och hara bröst sjuka, att taga
 honom in, allraست till ett löd om afton och morgon, som
 också för dem som plägat av styrp, colique och bukkreos, då
 den tagas in i soppa eller litet dricka, till ett eller två
 löd. Han har också hjälpt dem, som dragits med lunge och
leveret, när de nagon tid förfarit att taga honom in,
 allraست till 2 löd om afton och morgon. Han har också kraft
 att förfara stenen i blåsan och nyurarnas samt många
andra dygder, som är dess ryttare. Han närmare ut-
 -räknas. Törutan det, att han är förtöfflig, att han sked upp
 -värmde, bestryka sår och öppna skador med, vilka sedan utan

något plåster tillkintas. Att fördöva aulnaden hos dem, som harft håll feber, eller före komma den.

Det bästa är, att var morgon på nyckter morga, åta några lekar av insydd ~~I~~ Glans-rot, till dess gulnaden försinner. För väster och eldmärken på nyfjädrar hem. Bestryk den var dag med barnets egen träck, så shall du med förundran få se huru de dageligen försinna. Elist föregiva en del färd-gummor det vara godt, att strax bestryka sådana mörtken med efterbörden, som dock lämnas till ytterligare försök. Att Knappor och Näsling, ej skola göra är, eller skada synen, som ofta händer. Sätta gamla Walnötter så länge att de geva en olja ifrån sig, mit vilken Kopphorna smörjas några gånger var dag, samt dermed fortfara dageligen till dess de hörja falla av, då de ej skola lämna några ärer efter sig. Ett amat lägy för 12 öre Orientalisk Saffran i ett quartär Ro-

-sen vatten, ejest kan du ock tilliga hålten var
gäng ställ det i väranan, och smörj derved kopporna
med en fjäder, såsom tillförene sagt är, ifrån den
tidin de begynna torka, intill dess de alltles falla
av. Att försvara synen vid detta tillfälle och så laga
att kopporna ej förolycket slå sig till ögonen och ska
da doms års välrätterna av Hinrikas kraftige nog, då
en eller två deras hängas på barnets hals; men härvid
är angeläget, att patienten har äppet liv, att kopporna
ej må slå sig till så mycket större myckenhet i bröstet
och försakas där någon skada; i synnerhet är nödigt,
att beruba lavativ, vad heller är, sedan kopporna års
överståndne. Emit hall feber. Slöt peppar, vit vin
gefara och salt, var för sig det dirast du kan. B. i en
trä-mortare med en trästöt, att alldels ingen metall
kommer därvid, icke en gäng en kniv, var till läggas
torkad och hel fint stött. Saffran, samt söndersku-

4226

ren och i bemålte mortare sönderkramad vitt lök, li-
ka mycket av vardera dessa delar. Sedan du dessa
specier således tillredt, blandas de helt väl tillsammans
och bindes med en linneklut, på ringfingrets första led
närmast in vid handen, så att det går runt omkring
leden och jämväl litet på bågge sidor om leden, ej
bredd, som ett fingers tipslik. Men hävda onärke
att på manfolk lägger detta på vänstra handen, men
på ett kvinnfolk på dess högra hand, och lärs så ligga på
aldrig årkhåll i 9 dygn. Ermot förykling eller
då något ställe på kroppen blivit förykt. Om det
ej är slagit ut i sår, så kan det brukas, som är skavat
av en genomfusen rova, som legat ute i stark köl, var-
av skärs ett stycke och skaves ned en kniv så myk-
et som till en röts häjd, vilket läggas på skadan och
bindas över med en linneklut; varmed fortfarande inåg-
ra dagar, både aften och morgon. Rovan lägges i kölden.

4226

att brysa inellan var gång. Här det åter slägts sig till så, han häftar på ett rökt svinhuvud sönderslås och tages den närg, som därut finnes, vilken stryks på en tunn linnelapp och läggs som oftast på saret. För Diktor. Han aldeles det samma som i föregående nämnt är om Rovskavet, brukas, även att av liktornen löst tages vad som torket är eller fjällar sig inellan var gång det klevit på lagt. Den samma kan och brukas för ömkylda hammar om det skulle behövas. Ettot Tandvärk. Tag en jungfru bränvin i ett glas, varuti lägges en i elden glödgad slant, då du istället här hara tillred en tratt, som med hast sättes över glaset, så att den öva andan hålls i munnen, på tanden som värker. Innanlertid hålls munnen tillsammans om trattröret; han ofta hulpit. Ett Skörblungs drick. Tag en god hand full Coelaria, som är ett gräs och

Kallas ejest Pfeffelkrut, en halv hand Beccabunga och ett gräs, en hel Citron väl sönderskuren i små tärningar, samt över i smä tärningar sönderskuren Pepparrot, till häften emot citronen, och även så mycket Carinteri i en mortare litet krossade. Blanda detta med ett stop i Translit vin uti en glasflaska och lät det stå i solen i tre dygn, varav han var morgon silas och på nytter maga drickas 1½ jungfru, samt derpå fastas till midagen, dock är bäst, att de första 3 eller 4 morgnar dricka alenast en jungfru. För Rosen. Stöt tegelsten och krita och sätta varl för sig, häften av vandrare blandas tillkopa i Mandelolja, att det blir ett tjockt plåster, som utbredes på en linneklut, så start, att det väl övertäcker wullnaden. Detta lytes om var afton och morgon, då det snart blir gott, brukas enhannerliggen där Rosen ej slagit hål. Ett annat medel,

mot Rosen. Tag flödeblommor efter behov och
grovtt osiktad rågnöd, vilka värmas tillhopa, till
doss det bliver väl torrt, i en panna eller gryta; dock
att det ej brännes eller bliver lerunt, vilket sätter, som
det är, lägges på utbredda hamp-blår och slås om
svullnaden. Därutanpå tillkändes den med ett klä-
de. Vill du dock först röka svullnaden med avart
hafra som lägges och rörs om på ett hett järngrytlök
eller spjäll; är det så onyckt säkrare, att Rosen all-
deles fördryses, i synnerhet om detta sker vid sjukho-
mens början. För Frässan. Tag från apote-
ket i grönlin Diascordium, var till läggs en äggblö-
mma och litet Vinärtika. Detta blandas väl tillsam-
mans och intages av den sinke en timma förr än
frässan kommer. Därefter lägger han sig under
varma kläder. För svullnader uti knän, ben och
andra ledar, som svälla och ömma. Torka något

belätt sprick-ler på ett bräde i ugnen; stöt det hel-
fint och blanda det sedan i stark ättika, hälst vin-
ättika; men ejest och i en annan som är god,
till dess det blir som en mjuk deg. Bred det på
en linneklut och lägg det om ullmatten, som sed-
an ombindes med ett större kläde; men skulle här-
hos vara gickt på färde, brukas detta icke. För
Tandvärk ett Secret remedium. Skär ut barken
av ett växande pilträ, så nött, att den kansättas
dit igen och växa tillsammnan. Förr än du lämpar
in den utskurna barken, skär nött ut av själva
trädet en sticka med vilken du pekar dig i dentar-
nen som värker, att det kommer väl blod på stic-
kan. Lått densamma åter (sedan bloden litet farr-
kat) i samma ställe och så strax barken derovan
uppå, som sagt är. En särdeles dryck för en
havande quimna, som fruktar att det skall gå hen-

-ne illa. Tag godt Penskt vin, så mycket du
 tucker till. Å quarter, eller mer, och lägg deruti
 vitt Fänhols-söker, Corinter, vit honung och skål-
 en av tvåne ägg, i vilka du var blivit utkläckte,
 sedan de förrut blivit väl pulverisirade. Härav
 dricker gravman ett skedblad om sänder, då det
 lides till hemmet följdstid, i synnerhet då hon mär-
 ker början till de rätta värkarna. Att tillaga
Christiery, som är särdeles godt. Tag Kattast, men
 ej gräset med, Martran, Gräbo, av vardera en hand-
 full, Brödkummin, Anis, Pettersiljefrö, av vardera
 ett skeddelad. Detta allt kokas väl upp, antingen i
 ölost-vassla eller tunn kötsäppa, och sedan avslas
 var till då lägges en äggklomma, 2 akodar stöttsocker,
 då det och är färdigt, och kan deas tagas och uppvär-
 mas till nyttjande när det behöves. N.B. Vill du att det
 shall purgera, läggs till det förra ett skeddelad vit honung

och en nygra fint salt. Huru den smörjan skall
 göras, som av läkare hallas den Gyllene Smörielsen.
 En gammal gås, som är helt väl och fett gött, plie-
 has och göns välen bide innan och utan, men allt istet
 hon harer lemnas kvar i henne. Sedan fylles hon med
 efterföljande saker, nämligen: Svinstter, Kattister, Var, o-
 saltat Smöre, Salt, Röremjöl och Kornmjöl, lika mye-
 lit av vaderas slaget. Här till laggs orägt Mastick och
 Hirack, som allt blandas väl om vartannat och stop-
 pas in i gäsen, till dess hon blir väl full. Hon sysses
 på väldigen rätt tätt. Gäsen lägges så i en renskrapad
 panna och sättes så i en het gjorder ugn. I förstane
 lägges hon på ryggen, till dess hon är väl halvstekt,
 då hon sedan lägges på buken, och stekes så länge
 till dess skinnet begynner spricka, då pannan tas
 ut. Den oljan, som då finnes i pannan är den
 färtråffliga Smörjan, som väl täppt förvaras i

en glasbruk. Dess rytta och bruk. är att hon
är hästlig för allahanda värk, undantagande Bod-
ger, då dena smörfelsen ej är särdeles tänar. Och
som hon nöigt går in så här det sjuks stället gan-
skan väl frotteras eller gridas med en serviette, var-
efters strykes helt tunnt av dena ölian på hamma-
ställe, samt då och då grides in med fingrenje
mot elden, vilken, då hon näglunda är ingrid-
en, åter mer påstrykes med fingeren, varmed fast-
faret 2 eller 3 gånger. Eftersomslås det stället med en
3 eller 4 dubbel lagd duks eller serviette, som är för-
ut på alla sidor helt varm gjord, varpå patienten
lägger sig i en varm säng i 2 eller 3 timmar, och ak-
tar sig aldeles för hold medan han detta bru-
kar, så hjälper det visserligen ett nutveck för
Rödsoten och starkit Durchlopp. Tag godt stark
Tolak, som icke är mycket stielkar uti, till 1/2

4226

32

tums längt och kanna det ordinarie grant, såsom till att röka. Nu har du tillredt en ny tegelsten, som är så väl uppvarvad, att tobaken kan torkas, då den läggs dura och jämt omörs. När han blivit väl torrgnides han på stenen sönder, med ett stycke jäm eller stål, så smärt, som mjöl, då och även gnids nätgot av tegelstenen tillika, som kommer ihållan tobakens vilket allt sopas tillsammans på stenen. Här läggas 3 knivs-uddar i ett godt skedhåd starkt bränvin eller $\frac{1}{2}$ jungfru, och sups ut, varpå den röke lägger sig i värmen, och fastar derafter i 3 timmar. Skulle det om några timmar märkas, att detta ej verkat hjälpa; brukas det på samma sätt, en gång till. Patienten bör akta sig för onfölkmat och surte. Allt fördriva och uttaga allahanda svullnader och orkannerligen Rosem. Torka Al-löv, som antingen står i väster, eller är gröna

avtagne, så väl, att du kan stäla dem fint som
mjöl och sätta det med en härsikt. Härav lägs
och blandas tillsammans med söt grädda, till dess det
blir som en tjock och stadig gröt. Denna gröt strykes
på en blut till en eller två tunns tyckleks, och lägges
så på svullnaden om afton och morgon, samt ombindas
med ett annat kläde. För huvudvärk och fluss.
Tag litet surdeg, en gäppen hummaringhalva nära
Timjan, och en jungfru godt brävin. Här till lägger
så mycket rågrynjöl och blandas tillhöra, att det
bliver som en tjock deg; men N.B. hummingen shall
litet krossas i en mortel, förrän han blandas med
det andra, och Timjan bör pläckas av stjälkarna
och gruggas sönder. Denna deg kravlas ut till dess
den blir, som tilla fingerets tycklek och lägges
imellan en serviette, vilken på den sidan som
är åt huvudet först litet fuktas, antingen med

4226

Bränvin eller ättika, hälst Rosevätika från apoteket. För Paroxysmus eller kall feber. När någon bliver antastad av ordinarie frusenhet skall han taga Terpentin för höre och Laffran för gröre vilken torkas och stöttes väl smä, blandas sedan till hapa med Terpentin. Detta som nu blir som en lösgrot, lägger på ett stycke wen Oxe- eller Kru-Blåsa, en tvärhand bred, och så lång, att hon över dilszär omfäng armen. Då febern tilltagande brukas detta hävta på bågge armarna; men iavtagande, allenskt på den vänstra armen och den era häftens. Detta, så tillagat, som sagt är, läggas således på blåsan; att hon rikes på bågges sidor något över grötens, och bindes så innan på armen, ned vid handleden, för allting, midt över pulsen. Därpå bindes ett kläde och det rätt tätt på bågge sidor om blåsan, att intet vädr kan spela in emellan. Detta

måste ske, just då patienten förminner, att do-
-laren börjar nalkas; varföre och dena läkedom
måste vid pass något för den tidn göras färdig.
Sedan detta blivit pålagt, bör det så ligga i näg-
ra drogar. Det hjälper visserligen, i synnerhet om
patienten då frusit 6 eller 7 gånger, att det ej är
just i början av fråssan. Vår upphästning
är godt att bryka tarrkrus-mynta, så många
nävar, som en tycker destill behövas. Här till läge
es även så mycket tarrRöror, något Matörtfrö
vilket allt blandas väl tillhöra och lägges uti två
unge posser, så stora, som passar sig över armen.
Dessa läggas sedan, en om sänder, i en grylja
varpå slås vin, hälst. Tontack, så onyeket, att
det åtmirinstore står över halva possen, varuti
han kokas en god stund, och lägges sedan på ma-
gen så varm som han kan fålas. Här måste han

4226

sårdes ligga så länge han är varm; men inemot han börjar bli svål, upphokas den andra possem
på samma sätt, och slås över vin uti, vilken
äter lägges på, då den förra taget av, varmed föt-
jaret endag eller två, då du läur denna en önske-
lig värvkan. Intilltid vaktar den sjuket sig för
at gryta mat och drick. Bot för Gyllene-Ödern
då den går förstarkt, att den förorekar värv i
stolgång. Tag 5 skedblad urin av 10, 11 eller 12
års barn, lägg härtill 2 r. 3 öre. Gransk-gröna,
som blivit överanåttan smält stött, blanda
henne i det vattnet eller urinen och rör väl om
till dess Gransk-grönan har mestadelen smält.
Gappa sedan en fjäder däruti och smörj då
och då på stolgången, vilket väl något svider,
men hjälper dock. Men om Gyllene-Ödern går för-
starkt, kan den sjuket till dess dämpande, då

och då dricka ett glas Pontack, så fram ingen in-
flammation föromärkes. Ton annan lindrigare
cur för Gyllenådern. Tag ett lagom quantum
av lin- och hö-frö, högst till en kanna tillsammans,
dock något större del av det förra; slå det i en gryta
eller panna, som ej är mycket djup, utan hälle nä-
got slat. Härpå lägg att stop söt mjölk och kokas väl
tillsammans, att det blir som en hel tjock välling. Pår-
nan tages sedan omöd hast av elden och härttes i en natt-
stol och passas med underläggningar av stolen eller
brädstumpar, att pannan går iömt till brödet, som
brukas att sitta på, vilken passning och tillagning
här ska finnas, medan pannan ännu är tom, så att
den ej kan får sätta sig strax, då pannan är in-
satt och låta den heta ängan gå upp på det sjuka
stället, så hett som han det han tåla. När nu
ingen därdeles mer värma är i pannan, har

du ett varmt gjort mjukt linnekläde tillredt,
 som du lägger på det sjuka stället, då patienten
 antingen lägger sig på rygg eller sätter sig; men
 går det minsta han kan. En timma eller två,
 därefter handet som är i pannan åter uppvär-
 mas efter ett quartér eller mer, sot och ölk är slagit
 dit till, vilket åter brukas som det förra, varmed fast-
 tares & gånger om dagen, och dess mellan åren bru-
 kas den varm gjorda lilla duken; men skulle gyllen-
 ädern flöda för stark, brukas Tantack på det istet
 att han till $\frac{1}{2}$ quartér värmeris hel varmt, varuti dopp-
 as ett fyrdubbelt lagt mjukt linnekläde, som så
 varmt det kan fålas, lägges på stolgången, sedan
 det och något blivit urväddit och druvat yntas nä-
 gra gånger om dagen. Ofta en annan Cur
 när du i början märker att det begynner verk-
 a i stolgången, se någon inflammation, som visar

sig med några uppsvullna hårdar knottar runt omkring kransen. Kan du som oftast applicera Ölost som lägges helt varon därpå, så onyxetern kan hållas i handen, sedan vasslan blivit ultramod, och du pålägger en hel varm duk. Annan en annan
cas emot gyllen-ädern. Skala några gittan könnor och stöt dem något, lägg det stötta i ett glas och slår Rosenvatten efter behag därpå. Då detta stött några timmar, antingen i solen eller i lindig varme, blir vattnet tjockt och segt, i vilket dopper en linneklut på en sida, och omöd den väta sida trycker den utgångna kransen eller ändtarmen och kluften lemnas bort något litet, varunder den sjukke antingen ligger på ryggen eller sitter. Sålunda kan fortfaras några gånger om dagen, i synnerhet då det förmärkes, att kransen vill åter ge sig ut. Detta kan och styks på förkylda ställen, eller att man

4226

blöter en liten linne lapp hänti och lägger på
 skadan, så hjälper det, om skadan är öppen eller ej.
Ett sympathie-Cur för Gulrot. Tag ett halft
 stop av patientens urin, som ej är gammal, så
 det i en ny stenkruka. Sedan skör 3 bitar fläsk
 så stora, som storvärningar, lägg dem i hemälte
 urin; koka det lyckt så länge, att urinen blir
 halv inkokad, och på den tiden håller patienten sig
 inne. Sedan taget urinen av och linnas att stå, till
 dess han blir kall, då tages fläskbitarna derutur
 och givs åt en hund att uppäta, som tillförs ett
 dygn eller något, svultit, emidan han ej längre
 går derpå. Hvarav du shall finna att hunden blir
 sjuk, ja, tör hända, att han dock där, min patient
 kommer sig före och blir frisk. Ett annat
Sympaticum. Tånga en gädday, så att hon ej där
 hälst i Ryssja eller Kattaa, och lät den sjuka se

4226

med sina ögon starkt i gäddans ögon, och det
nägon stund, han märte och krama gäddan
över buken och ryggen, så att hon gapar, då han
andar flitigt i hennes hals. Härefter släppes hon i
ett ämbar vatten; men far varliga med honne, att
hon icke dör, då curan är skänd. Utur ämbarat
släppes hon i sjön igen. Probatum est. En kosto-
lig adproberad Balsam. Rosennarin olja ett halft
lqd. Spik-olja halvt lqd. Terpentinoja 2 qvintin India-
nisk olja. Olium Terrae 1 dts. Wax 12 lqd, Harts 12 dts
Terpentin 3 qvintin, Bomolja 3 shilpr. och 2 lqd. Dessa
ingredienser smällas tillhopsa i en ny kruka, men
icke lykt och kokas snart i 2 timmar vid sakta kob-
eld och sedan silas det genom ett fint kläde och lem-
nas så till del det åt ebmar. Nyttan eller bruket. Den-
na Balsam är övermåttan god emot allehanda akro-
-nor, öppna sår, svullnader, och svindar, att antingen

4226

stryka på ett linne, såsom ett plåster och lägg
der på, eller i öppna sår, strukten på linneskatt, var-
med ömtas en gång om dagen. För huvudvärk är
denna och ett försökt godt medel, då den strykes på ett
3 fingers bröd dimpekröd, som bindes på timmingar-
na, så att den sidan av brödet som Balsamen är, läg-
ges till huvudet, vilket föryas varannan dag. För
hetsiga Blommor och utslag, att hjälpa dem till
att stå ut, förekomma värken och svedan. Riv vete-
bröd, som ej är mycket gammalt, på ett rörgärn, till
den myekenhet, som kan behövas. Detta kokas i öt
mjölk, med något Laffran uti, så tusk, som en statig
gröt och läggs på med omtag, vilket när det bliver
kallt, åter föryas med ett nytt ombyte; då patienten
håller sig inne i värmen, så länge, att saltaktighet-
en och skörlejungen icke alenast är väl utslagen, utan
och bärjar torka. Härunder brukas i från apoteket dä-~

4226

-till tjänliga bruna droppar, att svettas på, som tas
in om afton och morgon, varav den sjuka kan
purgera dagen derpå; så shall han lätteligen över-
vinna denne ledas sjukdomen. Att så väl förtaga
någon kyla, som ook torrsten i hetteig feber. Den
sjuka han dricka smultron-vatten, par glas, eller
något mer om dagen, men är han allt för onycket
bezärlik på dryck, så må Smultron-vattnet blandas
med en tredjedel Ronskt vin, då han vill dricka,
eljest kyler det för mycket. Totl arnat. Tag runt
horn utan hafra och tvätta det väl; sedan hoka det
i rent vatten täppt eller lykt, så länge, till dess du
feliv varse, att hornet något spruckit. Tag det då av
eldong, sila vattnet ifrån hornet, varuti du sedan lägg
-er carinter efter behag, och hoka det något upp igen,
och då det blivit svalt, må patienten dricka denna
så onycket honom lyster. Will du lägga litet citronsalt

Skene, Luggude, Wärby
Utgft. 1934 av Emil Jonsson f. 1861

44

4226

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

44

eller i lejst derav, Vinrättika därtill, så får drycken
en behaglig syra. Ett annan dryck att styrka a-
-spititen efter översänden feber. Tag alla bin och
varur ur Kalvhöft, koka sedan köttet med Corintus och
giw ei patienten dricka av soppan, sedan hon är kliver-
tall, då det blir som ett gelle, varav tagas alunast en
sked full i förstone och läs i en annan tunn köttsop-
pa, som sedan pääktes. Huru en allt för hård purge-
-rande öppning bör ställas. Tag Venedis Theriach, så
start som en Hasselnöt; lösa det upp i vitt vin, Punkt
eller Frankkt, till 2 eller 3 jungfrur, som patienten dric-
ker på en gång ut, och håller sig i god värm. Eller
om sådant ej skulle vara för handen, dricka en dryck
eller 2 godt starkt kallt öl, så vänds det åter. För
uppkastning av Choleran. Tag Tarmentille-pul-
-ver och rör det tillammans med det vita av ett ägg
baka derav en kaka och grädda den på en het tegelsten.

4226

Lamma kaka stötas sedan sönker och givs den rökte
 ett kväntin därav i öl, att dricka eller taga in. Att hela
det som är förkylt. Tugga äter så länge, att de bli
 va som en deg, och lägg dem sedan på särct, eller det
 stället som är kylt, och bind så till miden linneslapp,
 som bör ske i gång om dagen; och fast särct synes un-
 der tiden vilja avartas, skadar dock dock icke, om man
 denast ständigt håller i med äternas påläggande,
 halas dock och lever godt. På slutet, att läka sär-
 ct, brukas Kylplaster, det jag försökt. Tör gråtiga
barn som ej vill tiga, hälst om nättarna
Angelika, Emula, Alkrott, Brävergäll, Gravel och
villskö, av vardera 1 kväntin. Alt detta läges i en
 rung och bindes på halsen. Tuningen görs av Taft,
 Carmosin-rött, och syses med Silke av samma färg
 som och Lidenbandet, vid vilket han hänger. Denne
 rung sättes och som oftast för barnets näsa, att

det får lukta på horor, men dess imellan här
 - ger han allt ständigt på bröstet. För Brännens åk
Så snart skadan är skidd, tag jäst ochstryk
tunnt över skadan, bätt om han är färsk; men så
ville han ej etrak vara till hand, stryknes bläck deraf,
att det går över helaskadan. Detta är dock icke nog,
utan du bör också taga hår-hår och blanda dem väl
tillhopa med äpp-auler och lägga därav över helask
-dan, så tjockt att skadan ej synes, vilket legges orört
i 3 dygn. När det tagits av, så tag Backtalg, härlt
gamonal, som emältes i en fruka, i vilken linne-
blutar doppas och läggas på skadan, så hett som
hant lättas, aften och morgon; härigenom blir ingen
ruga på saret, det läkes och snart utan nägon sveda.
För Bälter och pullnader i gemen, i synnerhet dem
som finns på en hemliga tina. Stöt en del lva-
leby, så mycket som du tycker, att du kan behöva

till pulper, som sedan blandas väl tillsammans
 försiktigt bevänter, till dess det blir som en gröt, var
 av görs en kaka, som läggs på suellnaden och bein
 des om med ett kläde. Detta ombyttes efter och mor
 gon; är försökt på omånga och haren önsklig värkan
Ett sätt att göra godt Nyrenbergs Plåster. Tag Rom
 olja 2 skålfull, och 1 skålfull Mönja. Slå Bomoljan
 först i en ny kruka, så står som hon syns behövas
 och låt oljan koka N.B. på jämn koleld upp; lägg Mönj-
 an däruti när hon sjunder som häst. Nu måste en per
 son stå och vära alltfjärt och flitigt häri, med en
 släder träsade, att det ej fastnar vid bottmen, eller
 sidorna. Detta kokas intill dess det blivit helt brunt
 ja du far allt fort med kokningen på koleld, och
 rörer den, till dess det blir helt tiocht, men imeller-
 tid det nu vidare kokas, prövas det på det sättet, att
 du låter dryna av spadan i kallt vatten, några droppar

4226

wilka tagas upp med fingren, och så länge det är så
 slött, att det fastnar vid fingerens så mäste det än
 hukas mer, till dess det ej fastnar vid, utan blir sta-
 digt och hårdt, då det valkas och vältras in mellan fing-
 ren. Nu harer du i förråd, ett grintur stött Kamfer,
 som släs i bruk och röres väl tillsamman med det
 därra. När det är gjort, så släs alltsamman i kallt vat-
 ten och allt eftersom det gjutes deri, doppas det under
 vattenet med en sticka, att det ej får löpa för vidt om-
 kring. Tag sedan hela klippen upp, vrid och drag
 den så länge, att vattnet är utarbetat, då det är väl
 tätt och fast. Detta kan du göra i var fjum och skap-
 nad som du vill. Det kan också packas i askar, varuti
 läst papper lägges, att det går i botten och om sidorna
 hälsat varpapper, som taget på apoteket. Här har du ett
 kosteligt pläster, icke alenast för öppna sår, utan också för
 invärted besvärigheter, såsom svullnader och torrvärk,

Häme
Uppgjord
Väiby, åy 1904

4226

Baud (B) f 2001

2 1861 Finska

49

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

49

då det strykes hot tunnt på Karduvan eller Lämsk
och lägg ut så på värtan. För upphästring.

Sök dig ett stycke järn som är nog kostigt, och
skav så rosten av järnet till en halvsked, koka sam-
ma rast i öl, och giv den riukas. Det har hjälpt mån-
gan ej velat slå an. När gravinnan grovällas i barns
nöd (börd) Tag Polies, Gråleja och Ölänggar, häcka dem
små och sjud dem i mjölk; lägg det i en tunn linne-
nässa, och sedan mästa vätskan är utkramad imel-
lan tvåne trä-tallrikar, lämpa dem på modrens mar-
ga så varmt som tålbar kan. Eller och han du sät-
ta hett vatten under modren, då hon håller på att föda,
att innan av vattnet uppstiger. Det har hjälpt
mången. Även är med nyttig försikt, att give gravinnan
dricka varm Remolja med litet varmt öl eller vin
upprå, eller och tillsamman, samt därvid bland ett halvt
gravintur Muskotblomma. Catt driva efter bördon

När gravinnen är svag, att naturen ej förmår driva
 efterbördens, sedan barnet leivit fött, så skall man
 geva, till att stycka henne, antingen Mullhärs saft in,
 eller Manus Christi, eller Confectio alchermis och hålla
 hennes näseborrar väl till, att hindra andedrägten.
 Vill detta ej hjälpa, måste man taga henne bårt.
 Eller och kan man bruka villohs-saft, något mer
 än ett halft The-skedblad druckit på en gång. Ett
sätt att göra ett härligt pläster, som kallas Lorentz
 von der Lind pläster. Ett skålfullt Wax, ett dito Kon-
 jolum, $\frac{1}{2}$ atop Romolja, 6 lot Mörja, 4 lot Stora Cat-
 lamita. Sedan varset är väl emått sörts ihuret; så
 som och de andre gjorde väl emå, tages de 4 första so-
 ter och sjundes fört till samman till dess de bliva mäst
 fullkokade, vilket e könjet deras, att det till förgen
 blir hemaktigt och tjinkt; då skall du föret ståta
 Häraren och strax hästa den i hokningen och röra

4226

sedan det nästa du hinner. När detta losnas
av fingeren, då oräget deras kastas i vatten och tages
sedan upp samt vältras imellan fingeren; så är
det nog fukadt. Detta är nyttigt för alla öppna sår
och skador, samt hölder då det blivit hål på dem. För
Skörljugg. Tag en kanna råa eller torra, dock ej
gamla tallstruntar, varpå släs 3 stop gammalt sta-
rkt öl, och hokas lykt så länge, att en tredjedel är inkor-
katt; sila sedan ölet genom ett grant kläde och krama
det väl ur strunternas drick så deras omorgonens
nyckter, ett godt ölgas fullt, sedan det är litet upplium-
mat, och det hållt i väckart väder; ty du måste spautera
därpå att du blir väl varm. Denna decoct dricker ut
så länge den räcker, fast ej just var deg hålet minst
och var. Lått att göra ett kostligt nätter, i synner-
het till färskasår. Tag ett halft stop gammalt öl, 8
lod Wax, 3½ lod Terpentin och 2 lod gammal Runktalg.

4226

52

Detta kokas vid en sakta koldeld, röres och vispas ejont
och väl. När det är väl smält, och tillsammans kokat, so
att det blir som en tjock välling eller lös gröt, lyftes det
från elden att stelna; Tag det sedan upp och gnugga det
in mellan händerna med Barnolia, varmed händer och
finger hör väl smörat. Det kan sedan förrasat i d
-jeppappera. För Rygg-värk. Tag Skorpions-olja
Tegel-olja och Chambert Spiritus, så mycket att varde
ra, som behages. Sedan ryggen är, med servietter väl
griden för elden, smörjas detta derpå, och sedan det först
är väl om-svalpat. Det hjälper. Bal på knullnarr
fram på halsen, eller ock annoristades. Plocka knop
-parna av lötblomster, och stöt dem väl i en mortel,
lelanda det som är stött med honung och siktadt rägmjöl
att det blir till en dyg, vilken sedan läges på avullnaden
en eller annan gång. Ett särdeles godt Gurgel-vatten
Härtill tages Knattost, en handfull, St. Johannis-gräs

4226

53

eller Hypericon, lika mycket, föl blomster en halft
 malört en fjärde del nära, jämnwäl nätteras Tronentille
 rötter om de finnas. Dessa ingredientier väl sördhacka
 de begjutes med 3 stop vatten, varav en tredjedel lyckt intro-
 khas och sedan genom ett kläde silas och urvrids väl.
 När det är kokat anta gångna, så lägges dlen däruti
 så stort som en ägg-gula och så ionycket lockar, att det
 är lagom sött; då det är färdigt, att brukas efter behov.

Salva för Skable, gresslor, sår och annat, som slår ut
på händerna och annorstädes. Tag 4 lfd Litargirium,
 eller Silverglitt, som stötts sönder, emätt som en jöl, ko-
 has i 1/4 varter vin- eller öl åttika i en ny stenkruka
 över saktakold, lyckl, till dess väl tröjde ölen, om ikke
 mer, kokat inn. När detta är skott, lemnas det att evalas och
 då sätter sig det tjocka åt bottnen som slip-grom. Se-
 dan taget Bomdja, lika mycket, som du tager av denne
 hokning och släs tillsammans i en mortel. Detta är väl

om med stötelin, så länge, att det blir tjockt som enen-
ja. Nell det ej tjockna, kan bliit mer oja lagat, så blir det
väl tjockt, fast det måste länge röras. Sådan kan det gör-
varas i en stenkruka, att brukas till det som ovan nämndt
är, för allehanda skader. N.B. Det tjocka, som sätts igår till
lektningen, kan också förras attstrykaisär på hästar, var-
av det extra torkas, och om detta gummi blir torrt, kan
det stötas till pulver, som sedan ströjs i såren. För Flu-
sar i Huvudet. Riv upp spumen tobak och fövväll
dessa blad i söt mjölk, torka dem sedan och gör deras
ett röktobak och blanda det med Ferkol och tarr Härrute
så mycket, att lägga detsse snare, göra så mycket som
tabaken, varav du sedan röker afton och morgon; fort-
far härmad till det du finner en god verkan deras. Det
har hjälpt många, ja och dem, som varit körde av slag
För överflödig Hässblod. Gör en liten grop i jorden,
varuti du lägger en levande spinne och håller hanom

så fast med en sticka och läter blodet ur näsan
drypa på honom, att han blir överhäljt. Derafta lägg
-er du hålet igen omgjord, så stannar näsetetens

För värk i och ristningar i öronen av Gust och Tras.
Köp 13 gran Camphor, som förs upp, på Apoteket
med eller uti ett halvt los Mandelolja. Härav slås nä-
got i misket, och värrens litet på halv & dock almost liunt
och så dryper eller slås något på en lamull-stopp, som
sedan sättis i det sjuka örat, varpå stoppas annan
tarr-lamull och strax bindes om med ett varmt kläde, med
något varmt Räymjöl och salt uti, vilket sker 3 gånger
om dagen. Du kan också utan fara slå detta direkt i örat
till ungefär halft, tvemne gånger om dagen, till dess du fin-
ner, att värken stannar av, då det också något minskas
med quantum av det som indrypes. Mjölet duger ej att
värmas mer än hägst 3 gånger. Detta är försökt på en
härig pojke, vilket då det indryps, slöjs värken strax i

4226

andra örat, och då ännu det samma gjordes på det örat
 förevann väiken alldes. Ett annat för komma-
sjukdom. Tag en stor Rödlök och stek honom i djup
 ask-mörja helt väl igenom, då du skär honom så het som
 han är, mitt itu, och sedan hast lägger honom över öppningen
 på örat, på det sättet, att den glata sidan lägges till örat och
 bindes så till med ett tjukt kläde. Egent plågar upp-
 ligumma 22 andeliga till 2 eller 3 droppar indryppa, att
 hjälpa. Ett göra ett hastigt plåster, som kan med
särdeles nyttja brukas för allehanda ekater och öppa-
sår. Tag quick-kida av Gran, Wax och skirkt Svinstter
 av vardera lika mycket, som väges under en vigtskål.
 Detta sjudet tillsammans i en stenkruka, till dess att det
 blir rätt tjukt och släs, så i en stanskål att svalna, då
 det är färdigt, och ett gott plåster, som är värt att för-
 varas i en stenkruka, eller i papperullat varpapper. Huru
detta plåster skall brukas. Till ett först sår, om

4206

57

det var aldrig så svart och illa skurit eller huggit (al-
lerast icke någon av de stora ådroarna är orörda) som
strat i hirian med handen eller fingren väl tilltäp-
pas, att vädet ej inkommer; tag detta plåster, lägg där
på och låt det ligga några dagar inördt, så skall sår-
et mer intills vara lökt av förlita påläggningen.

NB 1. Skulle nägon svullnad med röra förmärkes om-
kring sárt, så ges ett omslag av en pärplästret, med en
4 delabel linnelapp, som är väl blött i hett halvvarven och det
mästa vattnet i hasturvisat, innan den läges på, så hett
som kan tålas, att lappen går väl om svullnaden. Da-
ditta är gjordt 2 eller 3 gånger, förmotas svullnaden vara borta.

B 2. Skulle åter av stark värme om sommaren, fönim-
mars vilja komma död-kött, han du gnida sáret med en
bläster från apoteket, som kallas Lapis Inferalis, men
är det ett gammalt sár, i vilket död- och svallkött redan
kommit, må du istället därunder ställ spansk-gröna, sedan

4226

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58

du väl trättat särst med urin, till dess det blivit rent, vilket sköner deras att det dels är då holt väst ut, dels att det avider, då Spanek-grönan lägges ut, dels osk, att det icke luktar illa, sult eller intit. När du fått särst rent, kan ovannämnd pläster läska, med eärdelsgryta, allmänt du alltid håller särst rent på ogenämnda sätt. Men ejst kan död- och svullkätt bättre förekomma än du vill drypa några dräppar av följande species ute ingrediuntierna till plästret då det görs: Terpentin-olja, Mandel-olja, Bärnstensolja, ~~Cörcutuker~~ och hemlig värk i kroppen eller egen viss hem. Tag Grindens dräppar för börs, Ryssolja för börs, Mandelolja för en daler och fyra. Bärnstensolja för Börn och Terpentins-olja ett halvt atop. När dessa species är tillhöre blandade och helt väl omengasblad så är medicamentet färdigt. Härutom köpes på apoteket grön ögonsten, som upplösas i hållvatten. Förslaget: Alla förfärl tages in 2, 3

4226

högst 4 droppar av ovan-nämnde species uti ett ekotblad
 ölost vassla, och strax derpå sätter den sig ihop
 elden och låter sig vila en servette i lastgrindar på
 det ställe som värken är. Tag så strax med tränne pin-
 ger 2 eller 3 längor av ovan nämnde vatten, sedan det
 blivit väl omgivat, och lästryk samma ställe der-
 med, vilket laddas in emot elden, varpå den dubbel
 eller 4 dubbeld servett, väl värmö pälägges, att det stället
 hålls varmt. Skulle du efter en eller två dagar finna
 att passion flyttat sig, på ett annat ställe, så hukा
 det även där, på samma sätt, som sagt är, och fortfar så-
 ledet till dess du med Guds hjälp alldeles förtvint honom.
 Man vid varje gång, snälla du näst förtvint taga in 2 eller 3
 droppar därav. Skulle åter plågan ej hålla sig till någon
 visst kroppslemy, så värmen kännetill vid elden och lä-
 mycket som möjligt är, grides överallt, först med varma
 servetter och sedan smörjas med dessa droppar, varpå den

sinke lägger sig i rätt varma kläder; fortfar härmel i 2
eller 3 dagar å slags, om så skulle behövas, så kan och
derunder aktas sig helt väl för höld. Fämst är detta dyg-
par goda för att öppna skador, att deras stryka uti sätet, om
en fjäder på färsk gärning, då skadan är skodd, och bin-
da så sätet väl t. h. med en linneklut, varpå det länge så
ligga orört 2 eller 3 dygn; emedan ingen fara då är gör
då- höllt. Särt strykat då och då, härmel, till dess det sk-
-veer läkt; omn så skadar det ej, att sätet hålls rent
med urin, varmed det bör tvättas, i synnerhet om som-
-martiden; äflest kan det ske med kallt fjällvatthen.

Ett annat Sympaticum emot färskha öppna sår och ska-
-dar. Så snart skadan är skodd, så bör du tilläppa sätet
med handen eller fingeren, och dernäst, eller med detteamma
laga så att du får något blod på en linneklut, härt om han
kan kliva blöter av blod, dock med möjligaste försigtighet,
att ej väder och luft kommer i sätet. När detta skodd, bin-

der du om saret med en linneklipp rätt väl och tätt; bätt är med en försök tunn nära som rinnar av en grisk tjärk. Till bekräftningen bör göras så, att luften på intet sätt får spela in i saret vid sidorna. Söndertid bevarar du och väl den med blod klätta linnekluten för vädrar och luft på det sättet, att ett annat linne lindas omkring honom i flera varv, vilka kan ske, så snart du fått blodet ur honom. När nu saret såldes är tillräppigt, eller och, som katter är, under det att saret omlagas, så strör du stött hicktrills på den blodiga kluten med hast, så tydligt, att blodet ikke syns och lägger honom i ett glas eller liten ny kruka, varpå släss vatten, att det står över kluten. Denna kruka täppas väl till, med flera rappor och överst med en osläsbar, eller i möjfall klätt, rappor, som varit omkring soiter, att alltles ingen luft får spela dit in. N.B. Lässt eller skadats ej på 3 eller 4 dagar, då det merendels är färdigt och helt. Att taga in svettas för flusser antingen i hela kroppen

eller någon väst som är Vinkelisk Theriach ganska
 godt att taga in, en ordinair dosis för böre, men där
 en stark orovniska kan väl för öller göra intags i
 varmt dricka, varuppå drickis välf, ju bättre ju bättre
 och sedan den sjuka svittats in och en halv timma, ja
 och trevne, börja varma servetter vara tilltred, varmed
 svetten väl utorkas på hela kroppen, förnämligast det
 sjuka stället, vilket och sedan väl omläges med en
 varm servett eller duk. Då sjöks svettningen, pistär, kan
 jämväl det sjuka stället med en varm servett gridas att
 den med öppna svethalm och fördela det enda. Men efter
 fulländad svettning är det också besynnerligen godt, att dric-
 ka ut ett quart rölonjölk, varuti 2:ne klyftor vitlök kok-
 de års. För Böld och annan svulnad, samt då någon
 sena synes vilja dra sig tillbaka. Tag vitkumme,
 Hundister eller Backtalg, osaltat sötmyölks smör, av
 värdera lika mycket. Detta blandas med några droppar

slagvatten. När dr förra ingredienserna är smält och sammansörts och Slagvattnet därpå är kuperat, så när den ovan uti avstrukna Lötterlomster, låt det så kokas; tag småningom så mycket av blomsteren till, att det blir som en gröt. Härvid tas så mycket som till skadan behövel och lägges mellan tunnt papper, härlt avs-papper eller dylikt mjukt och tunnt. Det lägges så på skadan, att pappret bestryker på den sida som kommer åt kroppen, först tunnt med honung, och sätts i mörkhet utom griden omkring några droppar av Slagvattnet förrän gröten lägges uti.

N.B. Om skadan är på en sena, brukas istället, och ej Back-talgen, ibland ingredienserna, då dock smörat allena smörjas på och inbaddas för elden, utom det som är i gröten; men om skadan består i någon svullnat i bröstet eller annorstädes i kroppen, ja också Spenhöft, så brukas åter Talgen, men icke istället. Tur Håll och Styng. Först låter du dig ädery, då du märker att hållit med alvare

tilltaget, och lät taga nog blod av dig, mer än vanligt. Skulle häcket härmad ej vilja ge sig och seba härjäonte visar sig; så kom du efter 12 timmar åter låta öppna aden på andra armen och taga då allra sten i talrik blod, samt en lemmader efter taga in i ther vatten ett Camphert pulver, varmed du fortfar åtvar dagar, var 3:de timma. Hvarft pulver kostar allra st Göre. Reccept till
Dr. Bielius Elixir, efter hans egen manuscript. Aloë ett halvt lot, Saffran ett halvt quintin, Rakarbare $\frac{1}{2}$ lot, Lerchen-Schwan $\frac{1}{2}$ quintin, Litsirs-rot 2 lot, Tamentille-rot $\frac{1}{2}$ quintin, Terra Sigillata 1 lot, Angelica $\frac{1}{2}$ quintin, Camphert $\frac{1}{2}$ quintin, Myrrhen 3 quintin, Canticia rubra $\frac{1}{2}$ dito, Deptamus akens $\frac{1}{2}$ dito, Thuriach $\frac{1}{2}$ lot. Bävergäll $\frac{1}{2}$ lot. Dessa 14 apoc-
cias störas, eller skäras grovt sönder och läggas i en flaska
varpå slås ett atop. Renskt eller franskt brännvin, som är
rätt god, om det skall elixir rätt sköna droppar. Denna
glasflaska leindes helt väl omträpt, sättes om vinteren

på ett varmt ställe och om sommaren i solen, till deks
bränvinet blir helt rödt. När det skall brukas, tages ett
skedblad vin eller bränvin, och dryper 10, 15 till 25 dropp-
-ar däruti. Om denne elixir intages på nykter mage
kan det förråra en ifrån Gift i 24 timmar. Bekommer
någon Pestilens eller annan smittosam sjukdom, så ta
ges strax in ett skedblad att svettas på, så blir ensäkert
med Guds hjälpe frisk, dock må härmid över 24 timmar
icke dröjas. Dessutom är och detta "Elixier" ganska god
att stärka munnet, och alla invärtes ledamöter, renser blo-
-det, opporar livet, samt bibehåller en god hälsa och läng
ålder. För ämhet i mag och tarmar av för stark åk-
ring eller ridning. Jag har med särdeles mycka och
underbar effect, försökt vid slikt tillfälle, då jag intet an-
nat vetaf, än att mage och inräcker skulle falla ifrån
mig, och jag varit så om över buken, att jag ej kunnat an-
das utan smärta, att jag tagit in 40 droppar av Archi-

-ater Rosins Kisceral Elecier i bränning, varpå jag
en timma därefter blivit aldrig frisk. En kan också
utan fara taga in 50 till 70, ja flera droppar deraf,
övor då en eldst ikke finner sig äga god matlust,
eller ejst icke mår välimagen, då de intagas i Por-
tugisvin. Havande gevinner kunnat utan fara bruka den
sa kostliga mage-droppar. För brottetjukta av költ
är fösträffligt, att över ett glödfat, eller eldst emot elden
ladda sig under fötterna med Gädd-fett, i synnerhet, fä-
raskt, samt därjämte intaga 2:ne theskedar av Thussilago-
Sirap, som är uppländat med Bamolja lika mycket av
vandrar, 5 eller 6 gånger om dagen, som jag själv onedgot
verkan härvidt. För Fluus och Cather i huvudet.
Är godt att röka en pipa tobak, efter oniddagen, med
trempa sörtergnuggade Caleker inkländad, då du säker
till att blåsa röken genom näsan, ellers och att evälja
den. För Fluusser och i Fluus-lebrar att sveattas uppå

Tag Flädermos för 1 års, Wenedisk Theriach för 4
års, soro från apoteket väl kunnahäntas tillam-
man i en kopp. Dessa läses upp i ett halft quart
fläder-vatten, vilket sker på det sättet, att berörde vatt-
en släs på båge mosin och sättes på elden att kuum-
as, då det rörs väl om och på en gång utdrickes, varpå
den sjukte lägger sig att svettas, och huvudet väl ombo-
at, häst om flussen där i synnerhet finnes. Om flussen
svullen på något etälle, måste du med varma servit-
ter rätt flitigt frottera samma svullnad, men ej för
hårdt eller hett grida, medan själva svettningen påstår,
till dess flussen vill begynna att fördela sig; omnata-
tas grannsleja att du ej värder kall, och svettningen
stannar av. Häruppå bör du i 2 eller 3 dagar hålla
det svulna stället omkundt och varmt och på den tiden
ej gå ut i hölden, då det säkert kan bli värre. Om det
äter feker-härvad: så låter du dig färs äder, och brukas

sedan den ovan nämnda svedtningen. För Hals-hesa
försakat av Tuss, eller då sväljtar är infammerat
av detta i magen. Sedan jag en lång tid varit härsar
 plägat och brukat åtekilligt förgåves; blev jag omstider
 rädd av en färgaren man, att gurgla omig med hul res
 om mjölkk, uppkokat med sönderskurna fikon och Laff-
 ranz, som oftast varmit jag fast för i 3 dagar och under
 detsamma brukade ett omslag omkring halsen av Me-
 liboten-pläster, vilket drog upp vita blommor om halsen
 samt fastblad afflon och orongar av spis-öl, sötblomster,
 och en göppen salt. När nu denna tiden var förbi, mär-
 kte jag att hesan väl var mästabulen borta, men som
 inflammationen ej alldet givits ig, lät jag slä ädern upp
 under tungan, vilket gjorde så mycket, att jag inom nä-
 gratimmar var till helsan återställd. N.B. Härunder skall
 entaga sig till vara förlätsiga drycker, salt och surt för
 kött och dimbag samt osund luft. För Spenböld jag

3 quart söt mjölk och halvt dito havregryns, något höfes, samt något söt-blomster, maläst-knoppar, Gräkor, Kattost-gräs, och så mycket. Fjäril som en Wallröt el ler halft ägg, jämnad så mycket smör. Detta kokas tillhopa, så att det blir tjockt som en gröt, vilken sedan strykes på en läuftid ut och läggs på svullnad, så varmt som det kan tålas på ejälva bröstet, och när den blir svål, lyfts om med en annan varm gröt, varmed förfäres till dess antingen bölden spälv öppnar sig och går hål, eller att han öppnas med en hel vass kniv, att därmed vinna tiden, med vilken gröt dock vidare fortfarer så länge det finnes, att bölden vill ge i från sig någon matusa. Han bör ej för hastigt få tillfälle att läkra, utan snarare till ytterligare säkerhet brukas emot slutet drag-pläster, men aldrasist hel-pläster. Tår Hosta och Bröst-spika Libesticka, Bröst-säcker, Anis och Finnkol. Som deras species till större delen gå snär

ligen gå sönder; så skärs bletsikan fört sönder i må
tärningar och torkas derafter väl emot elden och stötes
fullt fin till ett pudr; så torkas även trönin och ferkolen
och stötes, även och sist sockret. Men de andra tre sesktas
genom ett flor. Sedan blandas av dessa lika mycket av
varandra och tages därav en kniv ut eller en breskif
esom oftast, så tunt som det är; Ær och godt præservativ
i osundt väder. För stora spikbölder, även Aposte-
-mer. Kokad havregryn, så mycket som behöves, och
därmed halvparten löt-blomster och väl skikt emär,
sammankokat som en tjock gröt, lägges på en linne-
duk, och bindes på själva bölden. N.B. Dukan i stället
för emär, brukar linolja; men det ej till så stor mye-
-nhet som av emär. Elijest brukas och linoljan val-
-nas på det sättet, att en dubbel linneappel sätts som
läpfer över böldens doppar i fyra linolja och lägges se
på, såsom dock den ovan uppfå, antingen blött eller klädd.

-rappor, varpå äntiligen läggs en jukt mängdubbelt
kläde eller linne, som kan hålla bölden i jämn värme.
Själv med nöje försikt. N. de första 3:ne dygnen, kan
väl grötan antingen med smör eller linoljan kokad
brukas, men sedan linoljan allra, som sälvs rognar
och själv drager häl, om du allenaast vill låta det kom-
ma an på tidin; men däst kan du idå bölden bli-
ver väl orjuk, överslappna honom röd en lancett, eller
i nötfall, med en väl vasfullig kniv, varefter brukas plasta
som tillita drager och läker, emplastum miraculosum
gör 12 åre. Att vid början färdla och födriva bölder och
scullnader. • Bred ut Melilotens-pläster på en linneapp
så stor, att den går väl över scullnaden. Där ovanpå läggs
en stärre och vidare fyrdubbel linne-klut, som är doppad
i helt upprärmt kalkvatten, sedan nästa vätskan i
stärsta hast är utstriden, så hett som kan tolas. Dervid
örras tidigt och fortgåres till dess det gjort en inskelyg vätskan

4226

72

Ett bemyndigt Purgation. Tag in förlöft-attika, som är god och färsk, om morgonen; en mansperson 2 skedblad och en quinsperson ett, men barn från 8 till 12 eller 15 år, $\frac{1}{2}$ skedblad. Härpå fastar den sjuka in till aftonen kl. 5 eller 6, och på den na tiden häller han sig inne i varmt rum medon natt stol hos sig. Denna attika taget in i varmt dricka eller helt tunn köttsoppa, ja och varmt vin. År någon osundhet i kroppen, eller någon hemlig feber, så fördrives denne Purgation sådant; förtagur och huvudvärk samt glusear, utom det, att den renbar magen och ger god matlust, med mera, som med särdeleytta shall förfaras. Men skulle det ej den dagen purgera mer än halv 5. Sedes, så äter den sjuka om aftonen antingen en lätt råganiöls-gröt, eller ett par löshokata ägg och ölost, hälstvasslan, och om morgonen därpå intager äter en mindre dosis än till förra.

Får ord Lär eller Skärf. Då får du för alltting
 icke tvätta huvudet, eller lava dera nägot vätt,
 utan aldrast ~~eller~~ 3 gånger i veckan tenuka följande:
 Tag helt gammalt härskt smör, sådant som plågar
 sitta grå på sidor och ligger i smörtunnor, ju äldre
 och härskare, ju bättre. Detta bröck ut, ej mycket tynt
 på en mässings-plåt eller gus-stake, där du läter det
 sitta till dess det blir grönt, varuti du sedan doppar
 fingret och stryker väl sären durn, samt gnider det
 in. Lå fort nu skärpan ovanpå losknar, taga den
 bort med en fåtkam och åter ingnirr av smöret med
 fingret, varvid fortfåres till dess de onda sären försvin-
 na. Detta är med nyttा försökt på en pilt om 9 år, på vil-
 ken hund vars några och 20 år kringpridde. Detta är
 också godt för västorn, som somliga bläga lava på händerna
Rit upphjälpa och fåtta minnet. Tvätta fört hu-
 vedet med ordinair god lit, varefter du strai taga

4226

4 skeddelad Rosenvatten, 4 dits Salvie-vatten, dito
 Polyje-saft, vilket mänges tillsammän väl och strykes
 på huvudet, som eten omslås med ett varmt kläde;
 så shall du försimma en ubärbar myta och värkan
 till oronets förbättring. Ett myttist krov, varav du
utan huvudsölets öppning han föreses försimma, om
en maniskas huvudskål är i tu eller ej, som fallit eller
ejest blivit slagen. När en sådan skadad maniska
finner sågon särdeles sveda in i huvudet, öronen etc fulla
med vatten, och ögonen rinnar, är det väl lecken; att huvud-
skälen är skadad. Men vill du vita, om och hårnekkalen
blivit bräkt, så att han antingen är ut- eller infallen,
så gör följande experiment: Tag en ¹tvinnad tråd, och
giv den skadade i munnen, så att han med tänderna
håller i den ena ändan och du med handen i den an-
dra. Håll då tråden helt stinn, som en sträng och spött
på honom med nagelen, att han derat surrar såsom ett

begnöre, gör det flera gånger; är det så, att han ej kan tala detta surrande; så är hjärne-skälen väst skämd och beräcket, varpå du säkert kan lita och därefter rätta dig. Men förlåt dig icke de andra tecknen, såsom äta, dricka och sova, ty de ärö bedräglige. En nödig vetenskap
 när någon måste låta siga av hon eller annan leon,
att då förtaga svadans känslighet, utan att give in Orium,
som eljest brukeligt är. Tvätta allensat det stället, var
 est sängningen skall ske, rundt omkring med Odörts-
 saft; så kan operationen förrättas, utan den ringaste
 sveda. För Tandvärk, att utan möda eller värk, kun-
na uttaga den tanden, som försakar plågan. Tag Az-
-moniacum, så mycket som behövs, blandat med Galenörs
 grön, varmed den värkande tanden smörjs; så faller hon
 ut av sig själv. Eller tag vete- eller rågmiöl och Spring-
 kornrot, blanda det tillsammans, att deras blir en
 liten deg, lägg honom i den iholiga tanden. När det en

stund der icke legat, så faller tanden ut av sig själv.
Een besynnerlig konst att förla onjölken hos Amm-
-or. Lät Amman i sin karm hära Lilla Pimpinelle-
-gräset, så skall hon inom 6 timmar så ska onjölken
att du åter måste borttaga gräset. Att leda den som
fått förgift i sig till döds. Den som sådant märker
hos sig, må strax dricka 2 eller 3 quarter söt onjölk, hälst
varm, inellertid gör en egen angelägen om att få in stoc
Fröda (Groda), då hon bör ristas upp, och båge levarna
lägas utur henne, som strax läggas på en mycket stark
i vilken finnes en stor myckenhet av myror. Sedan dotte
legat där en stund, bör det lägas ut, sönderhakas, och
kokas i en härt vattu soppa om ett halvt stop, vilken den
förgiftade mannen alla sammane upphäter. Men på sop-
pan lägges inga kryddor, utan smör och några Carinter.
Att finna om fallande östen efter krukad cur är fulle
liga lestad. Tag dessa färlida och betekorn, ett quintal

av värderas, stöt det tillsammans och lägg det på glöden,
 och låt den som har den svåra sjukan, lufta därpå.
 År han då fulltigen bostad, så skadar honom denne luft
 intet. Men här han ännu spukdomen hemliga kvar,
 så faller han strax ned. För Brösterjuka och hett-
sighet istrupen, så att en har bröd i svälget och fin-
mer därav en besitt. Du han då knuka After min
egen förfarenhet med särdeles mylla Angelica, lig-
num Passafros, skurna i skivor, såkon the, var möx-
gon, och någon stund derafter, taga in vit honung och
vit ingefära på det sättet, att ingefäran stöttes helt fin
och siktas. Detta rörbi en the-kopp tillsammans med
honungen, till dess det blir som en lös gröt, av vilken
tages en knivs-udd, så oft du behagar, förmämligast
då du går till sångs, men du bör ej dricka därpå.
Hävde det tillika göra onycket ondt i svälget och han
sen vilja svullna, kan du lägga om honom hett råg

-mål, och lika fullt fortfara med det förra. För huvud-
växk och huvudfluss. Tag litet surdeg, en halv göppenku-
mnin, en halv näva Timian, lägg härtill så mycket rigmjöl
hälst råmalit, att det blir som en hård deg. Detta kavlas ut
så tunnt som en finger tjockt, i den skaprad compassar sig
kring huvudet, då det lägges imellan en tunn servett. När
den sidan av servetten som lägges till huvudet, slår litet
bränvin, att han blir alenast fuktig. För omkyld, även
för Kylsår. Det godt att brukha Waxolja, att stryka på det
kjölda stället eller särst, med en linneblut några gånger
omvevat, men skulle det vara öppning, så lägges der lin-
neskar uti uppå du dryper av denna sja, att skafvet
blir väl blött och så väl ombeintes. Härmed fortfarek, det
hjälper visserligen, så att skadan aldrig mer uppar sig, som
efter plågar gär. En nötig armäräckning efter Gråssan
då China blivit brukad. Enär du ej brukar mycket Chi-
na, en sats till det högsta, behöver du just icke purgera.

att dörigenom afföra det qvarlekena, utan i det ställe intaga, några munnar ärad; Malört extract i brännvin, brav bärkt; i vatthen går det dock an; ty det plågar eäta maten i sticket igen. För Tandvärk. Tag Tryl-trä ett stycke så tiocket som vid pass som ett hipskaft, och så långt som ett fingr. Tänd så elden i en ända och sätt den andra emot en temtallrik, eller annat härdet, då elden driver i andra ändan, ut en kerunolja, den du avtorkar med en leonulls-stopp så stor som lekhövde och lägger honom så på, eller uti den tänden som värker. Att bota då du näkar sticka dig med en nål, syl, eller dylikt, och icke blod utkommer, utan svullnar; även för annor svullnad utvärtas ifrån försakad. Detta sker med Senap, som är analens, så tjock som en grist, med helt stark ättika, vilken lägges på skadan lagom tjock, samt med onslag der crav uppå; detta görs aften och morgon, så blir det visst godt. Ett annat för Tandvärk. Du flyver en salt strömming åttes benet, och tager den halvan, som rygg

- benet icke sitter vid, vilken lägges ändeck landköttet där väx-
 - en är, och det så att innan sidan av strömmings-skivan kommer
 - att ligga till landköttet och håller så i munnen, då en hop ma-
 - terier eller segt slom, begynner rinna ur munnen, varför du
 - och bör så hålla varuert, att slommen fätiligen får rinna.
 Du håller strömmingen i munnen så länge slommen rinner.
 Om ej växten skulle stanna härfred, så brukas en annan
 strömming på lika sätt. För röda blommor i ansigtet,
 även för de så kallade Finnar. Tag Du weträck och stöt den
 med god åttiha, om träcken är torr; men är han blöt, han
 han ejest med en spade eller sked arbetas med åtlikan väl
 till samman, att han blir som en deg; strykdensamma hä-
 blommorna, och när hon lorkar eller faller av, strykes annat
 i stället, så försinnes blommorna. Annat bot för blommor
i ansigtet Stöt fett fläsk i en onortare, det aran sedan sätts
 er i ett glas, läpper det väl till och ställer det i solen, varut
 det står, till dess det blir till olja, den du då och då smörjer

4226

på Finnarna, så måste du gå sin väg. En annan bot ej
alligen för Finnar. Tag $\frac{1}{2}$ quartet godt destillerat bränvin
 och dertill så många väl mogna emultron, som du har i
 beränvinet. Sedan binder du glaset väl till och läter det stå
 i solen i 8 dagar. Därpå silar du det genom en duk och kram-
 ar saftin vad ur emultronen, samt lägger ihamma utslade
 beränvin åter andra emultronysé mycket som han rym-
 mas i bränvinet; dock att alla ligga nedr i beränvinet, och lä-
 ter det åter stå i andra 8 dagar, då du andra gången silar det
 och lägger dertill ett lod Camphorat. När du tror att Camphorat
 är smält, svarpar du det väl om, och då han åter satt sig, kan
 du med detta vattnet tvätta och litet gnida det finniga ansigt-
 et, eller och bestryka och väl uppblöta finnarna allena; da-
 se måste gå ena färde. Men du bör akta dig för hetsiga dryck-
 er. Huru Skat-pulver shall beredas, som är så förträff-
 ligt för allehanda sjukdomar. Du skjuter i marken å-
 nad, en skata. Densamma shall väl avpläckas, och alla in-

- ålvor uttagas; men huvud och fäster bör sitta var vid kroppen, vilken sköljs helt väl och ren. Du passar detta till den tid, då du tänker leaka. Eftersåt när vugnen är lagom varm, läggis denne skat-kroppen in; dock ingalunda oordnadt är så varmt, att kroppen antingen brännes eller brät torrhas; utan långsamt torrhas på 2 eller 3 dagar, så att han blir väl mör. Därefter stötes han, med huvud fäster och klor i en mortare stycketals, som sedan blandas tillsammans och siktas till ett ordinärt fint pulver. Om det blir grovt siktat slöts det om och siktas, till dess hela skatan blivit till pulver, och på det att det ej skall bliва obehagligt, blandas socker där i, ruskotblomma och Camely, eller också kryddpeppar i dessa lägger senares ställe. Detta allt sammanklandat, måste ändligen väl förvaras i en täppt ask eller kruka, att vara till hands vid alla hända åkommende spikdomar, varför sig hos man eller kvinna. Då det givs någon in häran, som är över 20 år, 3 goda knippsudar uti ljumt drägdricka, och läter honom där.

på hra svettas, så skall du (näst Guds hjelp) se en härlig här-
föld. Omå barn, då dem kommer något hastigt uppå, såsom ha-
stiga shrikningar eller hest-spräng, givs en liten knivs-udd
i modrens eller ammants mjölk. Detta är så hot barn som
älterstigna med under försökt. Huru och vid vad tillfälle
Betzoar Tincturn Natura Simplex och Prinsens Gula drop-
-har skola brukas. Betzoar-Tinctur brukas så ofta en känner
sig illa disponerad i kroppen av kynning och hettä, till 40 eller
50 droppar uti varmt the, att lindrigt svettas. Skulle härvan in-
gen därvhet eller svett följa, så tages ännu 50 droppar och över
så 3:e gången om så skulle behövas, till dess det on sida bryter
sig till svett; dock bör du vänta efter första intagningen en god
timma och efter den andra två timma. Det kan icke skada, utan
är ganska nyttigt, att du, förr än de flesta droppar intagas, sätter
dig emot elden och läter grida och riva dig med sveetter, samt
därjämte tvätta kroppen med Fransk vin, då och svetten efter
dropparnas intagning, så mycket lättare följer. Ut i heteriga

4226

Febiar är denne Tinctur föträfflig tienlig, då den 3 eller⁴
gånger om dagen intages, till 30 eller 60 droppar varje gång, uti
varmt dricka- eller Thervatten, som då ymnigt drickes. Ut i smit-
tlosamma sjukdomar, elak lust och osund väderlek, han här-
-av intagas i litet vin eller Thervatten till 20 droppar, varmed ha-
-appen praseras vid ifrån all smittlosam anstöt. Mixtura Sim-
plex är ett härligt medel i alla fluss och hetsiga febrar, samt av
samma art, som den färre Tincturen, dock med den skilnad AB.
att för den som harer evagt bräxt är denne ikke alldelers så tjen-
lig; men ejest brukas denne Mixtura till 30, 40 eller 50 droppar i
vin, ölost-vassla eller Thervatten, nä rynning eller detta visar
sig, varerftet den opasslige kommer i en hindrig svettning, då
han bär ligga imällan kläder. Törsten färtages och i hetsig
feber av denne mixtur, då han i korn-watten eller evadriek
till några droppar inklandas och drickes. Vid alla till-
fallande anstöter och så snart någon ej befinner sig väl, är
godt att intaga till 50 eller 60 droppar därare om afton och morgon

Uti Pestilentialiska och andra smittasamma sjukdomar
 är denra mixtur förtäfflig, att sättas uppå med 90 eller 100
 droppar i sändet; men till præservativ i elak och dimbag luft
 allenast 20 eller 25 droppar. NB för ett barn, då det finnes havana
 -gor hettas och feber, från 5 till 2 droppar, så framt det icke är över
 9 år, då det väl kängå till 15 droppar. Prinsens jul droppar
 är ävenså ett kosteligt medicament för variehanda krämi-
 spor. För hjärtepräng och invärtes ryckningar, i svindl, ykhet och
 hjert-ängslan, hjert-kloppning, moderpassion, slag och lamhet;
 uti fluesfebrar med skäftale ryning, och hettapånta torst och
 värk i lederna etc. Dessa droppar brukas för personer som är över
 15 år, ifrån 15 till 40, men nedanom 15 år, från 2 till 15 droppar i
 vinn, Torkols-vatten, Camel-vatten, ölost vassla och ammanit mjölk
 för alterationer års de förtäfflige och tjeintigare än de för-
 enärnde medicamenten. För vattusot. Till en kannan ga-
 mmattål taget en god gäppen av stjälkarna strukna sötblom-
 ster, som kokas tillhöra lyset, till dess hälvten av ölet är inko-

hadt, vilket sedan silas genom ett klär och drickes varmt ett gat
 rter i sänder, 3 eller 4 timmar mellan hela stopet om dagen, var
 under patienten ligger i varma kläder, och håller sig i jämna och
 lindrig avstötning. Han läser andra dagen finna värvan därav,
 genom en stark urinens drivande och stolgång, då det den dagen
 drickes allmänt ett halvt stop, men den 3:e dagen mer och så
 bör han fortfara i några dagar ibland mer och ibland mindre,
 allt som det driver, att livet hålls jämt öppet, både vatten och
 stolgången. Härmed harade de blivit bestade som varit illa svul-
 ne. Ett annat för vattusot. Den syke äter trämme. The-
 fat fulla med insyttade frjaktion om afton och morgon,
 varmed fortfars i 14 dagar. Många i Helsingland hara bo-
 lat sig härmad. An ett annat för vattusot. Haka en
 got nära Pittersilje röster lykt i en kanna söt mjölk, så
 länge att halvparten blir inkokad. Härav dricker patienten 3
 glas om dagen, ett om morgonen, ett om midagen, en tim-
 ma efter mittiden och ett om aftonen när han lägger sig

Åter ett annat för Wattusot, även nyttigt för flera sjukdomar. När du dricker vin, varuti kumla är kokad, öppnar det Liveret, Mjältans, Rijurans, och de om i kröksåren
 -sak förtöppelse; är fördenskull godt för dem, som plågas av Gulsjuka, Wattusot och mjält-sjuka, sason och för Stranguria och nöten att låta sitt vatten, att dricka därav en god drick om aften och morgon. För Wattusot då en redan svullnat. Hacka Candolemedicita smärt sönder haka den och drick den som The, både aften och morgon, då du och tankar samma ört, stötter henne till pulver och tager tillike derav en knivs-ut i ovannämde the. Härmed hava tvåne figor år 1741, som redan är wattusot varit svulna som storkar, klivit av Regements fält skären i Tötheå, genom Rector Scolæ Tornensis Joh. Wegelius, botade och fullständiga till hälften återställdt. Batemedel för lungsjuk, som är berukat åt en flicka om tu år, av vilken sjukdom, hon efter alla omständigheter sholdt

eljes dödt inom 14: de eller 15 året. Först togs från apoteket
Buchbaums-träs olja för några styver, varav henne ingavs
i varmt dricka 7 droppar varje morgon, 8 dagar i genomb. För det
andra, beställes på apoteket efter följande Compositum: Isop-sirup
Violsirup, av vardera 4 lös, Lövblomster-sirup 4 lös, Manus Christi,
6 grintin, Isop-vatten, detta tillerat 8 lös, Lacritz-sirup och Bräckbär-
sirup, som på apoteket kallas Jigulej, av vardera ett lös. Detta
blandas och stod tillsammans i 24 timmar, varav henne gavs
en flaskedosa om aftast. För det tredje, Förvälldeb 40 stycken ro-
vor i vatten, med skalot på, till dess yttersta skalot gick lätt
ligen av dem. Sedan slags godt och snyd källevatten på dem
varuti de kokades till dess de alltdeles gick sönder. Därpå pressa-
des saften utur dem i en bokpress, eller i nödfall, inållan tre
brädstumpar, helt väl, som då blev vid pass 2 kannor. Här till
slags nu 1 skålpond Lacritz-saft, sedan den blev väl sörderha-
rad. Detta slags i en eller två krukor överhöjt, till dess Lacrik-
saften väl smält, med vilken detta rövspadet då och då em-

rördes. Om seder slogs det i bautellier som sattes i ett rum
 som var varken för kallt eller för varmt. Härav gav hon
 två ganger om dagen 2 skedlalar om seder, och hon blev ly-
 hrligen currad. För näseblod åtkilligt. Håll en varm
 och röande Steinträck under näsan. Eller Skala hänor
 och stöt dem till mjöl, varare du stoppar i näseborran.
Eller och Rök dig med linne i näsan. Eller Bara
 med en navare i en rå alkäpp in till härran, och dryp
 dit in några droppar blod utur näsan, så det sätter sig med
 en plugg av samma trä. Eller Stick en röblöf i askmör-
 jan och när han är stekt, stoppa honom så varm, som to-
 las han, i näsan hel och hållen; varför du också söka
 en sådan, som passar sig efter näseborran. För den som
väta under sig. Bränn en Hane kam till pulver, eller och
 en fisk-bläsa och giv honom in, att dricka i ättika; har ofta
 hjälpt. För bröst-sjuka, även vid berörd doktor efter le-
 mat, såsom ett särdeles Specificum, och hallas ejest Ball-samus

4226

Frolit. Stöt 8 lod söt Mandel rätt fint, lägg därtill 2 lod Balsamus i Tholii, som arbetas väl tillhöpa i en mortare. Här till lägges 6 eller 7 skedblad vit honung, som tillika med de läggda förra arbetas ganska väl tillsammans i en stenmortare. Till dessa species lägges 6 lod Rosin Conserve och 2 lod Syrupus Balsamicus, vilka med det övriga även ganska väl blandas och arbetas med varannan i mortaren. Härav tages en god knips-udt, var morgon, middag och afton. För elak mage samt för Frässan Doctor Brömbes Extract. Skär hell smätt 3 lod Bagge-söta, för 15 årc Cardoheredit, 1½ lod Ålands-rot, ½ lod Angelika, 1 lod Malört-knopp, ½ lod Aloës, 2 lod Pomerans-skal, varpå gjutet ½ stop starkt bränvin, som sedan brukas efter behag. För onagn tagis ett halvt skedblad i en ordinair sup annat bränvin, eller en god sup varpå man får Frässan då dess ankomst förminnas att gött skedblad, utan annat bränvin en god sup varpå den äue ke lägger ej i varma kläder att svettas. Har hulput dem som

4226

frusit beller & gånger. Tör Tandvärk, åtskilligt
Lnörg tänderna med mägen av häst ben, eller Pon-
-isters Eller. Håll ditt eget vatten i munnen, vilket lindrar
Item: År tanden holiq, så lägg ett pepparkorn dori, eller ett
stycke därav, eller och stöt peppar emå och grid tanden
därmed. Item: Trätta fört länderna med ättika, sedan
stöt peppar och frigfåra till samman, och lägg pulveret vid
tanden som värkor. Det skadar icke om det och kommer
vid de andra. Item: Doppa en liten stopp komull i Ku-
mminndja och lägg honom läp på den tanden som värker
eller is i tanden om hon är iholig. Trish Humla uti Sjö-
-öl suden och eedan uti ett kläde lagd på kindbenet
hel varmt, har ofta stillat värken. Item: Tag kommp
-öl och salt. Gör pulver därav, som sker då saltet ståt,
fint och blandas med mjölet. Bryn det eedan på eld-
-en i en panna, som läggs i enigas linneblut och håll-
les på tanden. Item: Saltretter och krut till samman

smält i en stöpslor, vilket, sedan det blivit halvtell
stelnat, lägges på tanden. Det kan och smälta i en
lodform. Hem. Tag Bävorgäll så stort, som en ärt och
lägg det i en linneklut på den tanden som växter; så
kommer mycket sion ut, den du måste framstupa
låta rinna genom munnen. Håll denna Bävorgällen
i munnen gvar så länge det flyter och tanden värkar.

Hem. Stöt en vit lök sönder och lägg det stötta, som enti-
tens kula eller kakor, på kindlecnit, åt den sidan, som vär-
ken är, varöver lägges halvan av en valnöt-skal. Härav upp-
drages en bläsa, vilken efter $\frac{1}{2}$ dygn upphiljs och först
lägges kylpläster därpå, och sedan, att materialet är väl ut-
draget, brukas Läkepläster. För Tandvärk med svull-
nad. Om sommartiden lutas denne plåga med luc-
co Tithymali, då samma soft stryks bak i nasken
som där uppdräger enå bläsa; men om vintern, då
denne icke kan fås före k, tagis i dess ställe färskt ox-

4226

bölt, till en tumbs tjock skiva och 3 finger bred
 av en tvärhands längd. Denna lägges så nära som hon
 är, på halster över glöd och värmes helt väl, och så
 varm, som den kan tolas, lägges på över natten; men
 först gnides stället väl med en servett. Tandvärk i
själva tänderna då de äro maskstungne och såldes i
holige. Föp Myrrham på apoteket, som är en kada,
 därav lägges ett gran i tanden, som är iholig. Detta fö-
 föres icke, utan blir ständigt sittande i tanden. Och
 om det är väl tätt ditsatt, så kommer ingen tand-
 -värk mer. Item. *Spiritus Salis Ammoniaci* uti Bom-
 ull tagt, lager bårt värken på det sättet, att den gör
 en callus på nerven, så att den sedan får ingen mer
 hänsla. Att Curera Tandvärk med Bolmfrö.
 Detta sker således: Tag en ny häst-skos och gör den
 glödröd i elden; lägg honom på ett spjäll och stjälp
 däröver en trätkål, på vilken borras ett hål i botten

4226

Sedan görs av nytt gult vax, utklandat med Bolon-frö,
en deg, till shapnad, som leonor, & styckor, vilka
läggas under skälen, på den heta häst-skon, bredevid var-
andra och nedan sättes i hålet på skälen, ett tråror, el-
ler en pipa; ty det får varken vara järn eller annan me-
tall. Lät röken så gå derigenom, först i det ena, sedan
i det andra örat, vilket, näst Guds hjälpr, shall läva
värken, och hava många derigenom alldelik mistsin
tandvärk. För Dövhet. Tag gwin-njölk av en, som
14 dagar varit i barnsäng, och låt 4 eller 5 droppar i
örat, så varma som de komma utur bröstet, vilket bör
ske 4 dagar å slag; tipp så till örat, med ett varmt omo-
slag av en mjuk serviette och vänta att mjölkdropp-
arna icke rinna utur örat. Ett annat för Döfhet.
Hampfrös-olja och gwin-njölk, hålet den som ej är
gammal, & droppar av vardera, sättes i ett skedblad, på
ilden och röres tillbominan. Sedan drypes 2 droppar

härav i vardera örat, om de är bågge fslaktige, och
 smörj sämvälv med Lagerläss-olja bakom öronen, var-
 -över bindes ett varmt kläde. För Fräkmär. Ett slags
 gräs som kallas Jungfru-tvål läggs i varmt vatten.
 Sedan gnides ansigtet med samma gräs. För Sol-
bränna ett vatten. Ett halvt stop Spankt bränvin
 och litet vatten, eller 5 äggvitar litet bittermandel
 väl fint sönderstött och blandas tillhopa med de förra,
 på det sättet, att de skakas i en flaska en halv timma.
 Detta är sedan rätt godt att tvätta sig med. För över-
flödig blodgång. Tag av den röda häplingen 2 goda
 händer fulla och koka dem i rött vin väl lykt; drick
 så efter hand därav ljumt, det stillar blodflöden, blodgång-
 -en. Även bot för det vita flöret, som ofta plågar våra
väre. Här emot kan brukas av den vita häplingen, som
 kokas i vin, av vad slag det och vara må, allmäst det
 iche är spanskt, vilket bör även ske väl täppt. Härav

dricker den sjukre. Hem: Röka Bergtorsk och ät alenast skinnet, det stillar ock. För Svartbölden Säud fört fänkol och svishon i söt mjölk och lägg det på bröstet. Sedan det mognar öppnak bölden och sköttes med dragpläster och hel-pläster. Hem: Fligan förtages jämväl av linfisö och honing, komman blandade och varmt pålagde. För Svår Föddel. Lite Bärnsten i vin intagit, har en mägtig kraft att driva passet, om födseln är svår och farlig. Hem: Giv henne en sked Honing i 3skedar varmt vatten, sammanbländad; öller åter hon ett eller två pepparkorn eller och dricker en god drick vin, varuti stött Camembark till 2 finger korvar lagd och blandad är. Under allt detta är nyttigt, att giva henne något i näsan varav hon kommer att rusta. Andra Hjälpmittel när kvinnan är i Barns-nöt. Hon dricker varm och vät suden mjölk, med lite saff-ran uti. År hennes

4226

97

tid ännu ej kommen; så ställas värkarna. Men är den
 för handen, så lämnar det med Guds hjelpe. Hem. Giv
 henne Bävergåll så stark som en vårt i vin; eller ett pre-
 parade pulver av Harspräng, till en god knipfödd i
 varmt dricka. Een Salation, som lindrigt utförer dem
och galla, varav många sjukdomar försakas. Tag
 innersta barken av Helle-trä, eller Fläder, men nu för
 allting märkes och iakttages, att när barken drages
 av, bör det ske neder åt. Här till lägg halvdelen av de första un-
 -gatknopparne av samma trä, vilka och avbrytas nedre
 åt. Canel, Ingefära, Anis och Fänkol, av vardera två vinlin
 som allt blandas tillsammans i ett glas, varpå elds godt
 vin, så mycket att står över dessa ingrediencier ett finger
 högt. Detta står så över natten väl täppt och om morgonen ri-
 -las och drickes det på nyckelr maga. Denne drick renser ut
 -tan all fara och är i synnerhet förelig för dem, som års benäj-
 -ne till Wattusot och Gulriga. Ett väst sätt, att bota dem som

ej funna hälla sitt vatten. Tag en fisk, som en gädda
sväljt och är i honne funnen. Tärka och stöt honom till
pulver och gew den sjuke nyckter därav in i varmt dricka
blod, varpå han bör fasta en timma. För Förstopelse.
Tag Krattelort och Venedisk tvål, tillsammans stött, almast
en knivs-udd ingivet; det hjälper innan kärt. För Dörr och
Gretter i huvudet. Tag Vinbärs-blan, häst av de svarte,
samt vitlök, vilka stötas tillsammans, och grind sedan huvu-
-ndet däremed; så dö bide löss och gretter. För Rörliv.
Tag bränvin i ett tefat; hasta ett skedblad med örter dor-
-sti och stick så elden på bränvinet; låt så ärterna stekas
däruti; varav åtes litet efter hand. För Solbrämma. Tag stark
god Vinättika ett glas fullt, samt vitsenap så pass att
glaset blir denast halvt. Häruti lägges ett kött ägg som ligger
liggandes över ett dygn, allt som du märker, att ägget blir
väl blöta. När det nu är väl mykt, takes det varliga utur gla-
set, och senapen silas ifrån ättikan, genom ett bläde. Med

detta vatten tvättar en ej; det gör skönt ansigte, fördriver
fimor och andra fläckar. För starkt Durchlopp och Rötsot
Här till brukas torrhade Blåbär $\frac{1}{2}$ skalpunkt, på vilka
slas så mycket vatten, som de kunna kokas med. Sedan
vattnet inkokast, tages de av elden och då de blivit e å vaka
att de kunna tagas i munnen, åtas de allesamman på en gång
Men en aktar sig det längsta en kan att dricka derpå.

För Stranguria. Tag in om aftonen förr än du går till
sängs, för 16 öre Mandel-olja i varmt dricka. Havande grin-
nor kunnen och brukar detta, hos vilka denne ledzamma
passion icke är ovanlig. Ett annat, enkamrigt förfar-
ande givnvor, då föddeln svullnar och givver sig ut. För
Strangurian eller svårigheten, att släppa vatten, må du
brukka, antingen oven nämnda Mandelolja med Citronskaff
och socker, en eller två gänger om dagen; eller och taga
4 a 5 gånger om dagon av pulvis Antispastodicus, en
knivs-udd var gång i halvt källvatten. Men emot svull-

100

4226

-naden brukas Hö-fri, som upphokas i en stenkruka, med vat-
ten och ättika, nämligen $\frac{3}{4}$ delar vatten och $\frac{1}{4}$ ättika, Höfrest
lägges i 2:ne små påsar, som uppvarnas i detta vattnet, och
sedan hängs på varma, som de kunnat tolka på förläng; men
bytes om, då den ena kallnar. NB Med Mandelolja, eller
och med pulvert fastfärdes ett par dagar å rad, och med på-
-sarna ca längre, at svullnaden givs sig. Men för all ting
mäste patienten hålla sig ständigt vid sängen, och ligga nö-
~got lägt med huvudet, att fastret kommer att give sig något
uppföre. När svåra blemmor visa sig, som gemenligen flä-
-gar ske på händer, fötter och ben, med röra och hetig svullnad.
Stryk på en så stor linneklut, som svullnaten är. Ungvin-
-tum Lithargerium eller Unguentum de Dithargeris, som hittas
på apoteket &c, och ömsas derved tre gånger om dagen, och
skadan hålls väl varm. Eon alldelens kraftig Ceu för brän-
-sår av hett vatten, att inga bläddor eller sår må kliva därav.
Stryk strax det stället som blivit bränt, med linolja, och

lägg en linneblut deraf, som sedan omleindes. Detta görs 2
gånger om dagen, och hjälper väsentligt. Huru Malört-extr
act görs. Här till tages Ålandstrat för 9 öre, eller tre lot,
Angelica 2 $\frac{1}{4}$ lot 9 öre, 6 lot Cardo Benedicta 12 öre, 2 lot Ba-
-gge-söta Göre, 4 lot malört 2 dito. Dessa ingredienser ska
-kas väl sönder, och av Malörtens tages allmänt knoppar
-na, som lägges allt tillsammans i en storflaska, varpå hett
och godt starkt bränvin grutes flaskan full, vilken tillbindes
väl. Sedan den så stått 4-5 dygn, på ett lagom varmt ställe,
silas extractet ifrån krydderna och förvares täppt. På sam-
ma kryddor slå åter godt bränvin, till dess flaskan blir full
och när den stått på sammarrum, dubbelts så lång tid, som till
förene, silas extractet därav och slås ihland det förra, då du
shall få ett kostligt extract. Will du på samma kryddor
ännu tredje gången slå flaskan full och låta det stå någon
tid, blir det mindrig extract, varare du för måltiden kan tage
en ordinarie sup att väcka uppväcka appetiten med. Men

eljest är det förra nyttigt till följdande: För Moderpassion, då därav tagas ett skudblad om afton och morgon. Item för Fräskan även så mystiskt intaget så snart ryningat märkas och därpe lägger den ej huk sig att svettas. I lika mätto är detta övergott för alla andra krämpor, som komma även elak och förskänd maga. Ett förtäffligt godt kryddvin. Härtill tage Salviæ-blans, så tungt som nya halvörar, Muskot-blomma, Närlikor, Cardennummar, Paradis-korn, Ingefära, Canelbark, el ler Anis, av vardera 1 lobeller & efter behag, då och av Salvirella den tages dubbelt. Detta lägges tillsammans i en flaska, var på gutes gammalt Renskt vin, ivikten 6 gånger mer än kryddorna, vilket skall stå tillsammans i 3 dagar. När den tiden är förlipas hryddorna ifrån vinet, då de kramas så hårdt genom klädet, att de åro temligen torra. Dessa kryddor stöts så i en mortare, till dess de blivit som en deg. Sedan läggas dei i romma vin och distileras genom distilens-tratt, eller en gjord av pennar och gratt papper, i en flaska. När det skedt, lägges färsk Sal

-vicklan och lägges uti det distilirade vinet; så behåller det sin kraft; men måste hållas väl täppt. Detta således tillredta vinet har en särdeles kraft, att förekomma och hjälpa allahanda invärtes sjukdomar, som komma från levern och mäletten, styrker minnet och hjälper för hjärt-vari, då det läges in, ett halft eller helt skedblad när så behövs. Egentligen för elak oraga.
 Cardo-Benedicta, Citron-Melissa, Tysk Salvia, Hinruta, Tarr Rosor, Knopparna av torr Malört, av vardera en hand full. På dessa species rivas alla stjälkar väl från bladen, vilka sedan blandas om varandra stoppas i en halvstopp glasflaska, och påslås godt vitt Franskt Bränvin. Sedan bör detta stå i ett varmt rum i 8 dagar. Af samma bränvin kan du tillaga, när onagen ej är god, ett skedblad uti annat bränvin, eller ½ skedblad om du befinner dig av svag Complexion, till en ordinaire god sup om morgonen och fastad repa i 3 timmar. För Fränsan brukas detta åt starka Complexioner; men ej för de svaga, och då tages så mycket som halvtannat skedblad och fastad repa i 6

timmar. Nu får magen ett kostligt Pulver. Tag Lenna
blan 1½ lsd. Rabarbara apio & 1 grintin att svir. Fummel, Petter
siljeprö, 2 lsd av vardera. Canel, Ingepära, Någlickor, Muskot, Cal-
mus, Galigan, Timpernella, Salvia, av vardera 1 lsd. Ruta, Bal-
drian, Dris, av vardera 1 grintin; af det finaste socker 6 eller 8 lsd.
Alla dessa ingredienser stolas och göras till pulver, som riktas
helt fint, vilket sedan brukas på följande sätt: Skär en skiva
vetebröd, så tioch em lillfinger, och blöt den till hälften i godt
Franskt vin, som ej är förmynslet sväfladt. Lägg sedan pulvret
på detta blöta brödet med en kreduttig kniv och stänk eller strö
det över allt, så tjockt som baken på en matkniv, icke på
engäng utan efter hand, att det väta brödet får draga till sig
och väta pulvret, till vilken ända pulvret, under påströndet
sakstigen packas på med kniven. Brödskivan, som så blivit
tillagad, åter upp, och smakar helt väl. Detta brukas varje mor-
gon, och om eå behövet även om aftarna, tväne timmar efter
måltiden, varmed fortföres i 3 veckor eller en månad. Detta pulvrets

mångfaldiga nyttor vore för vidlyftigt att beskriva. Med ett
ord; det är ena fästräfflig blodning, och så kraftigt att fördri-
va och afföra slen ur magen, att du skall finna, efter 8 dagars
bruk, vid en ordinaire god diest, excrementerna över allt, anting
en utan på garnrade med vit slen eller vitgult, eller dock
dermed blandade. Ett annat Pulver för en förkylt eller
och slenig maga. Paradis-korn för Höre Lagerbär för 5
öre, Citronskal för 3 öre, Cobeber för Höre, Canderat Locker för
Höre. Dessa ingredienter pulveriseras helt smärt, och därav
intages i varmt öl, eller tunn kötsoppa, om morgon och
efton, till 3 goda knifs-uddar varje gång. Ett kostligt
Präservative Bränvin. Detta görs på Hot Ålant-rot, $\frac{1}{2}$
dits Baggsröta, 2 do. Citronskal, 1 dits Pomerans-skal $\frac{1}{2}$ do. An-
gelica, $\frac{1}{4}$ do. Rosen-marin, Bävergäll för 8 öre och Dypfels-träd
för 3 öre, samt $\frac{1}{4}$ vittlöks-korn, som är ordinariet starkt; men dient
ett helt, Alle dessa species skäras smärt sörder, och läggas i tre
halvstop rätt starkt bränvin, och ställas i varmt rum, att sta i 3

4226

106

dagar, då det och är färdigt. Af detta bränvin, som är nyttigt
och ganska helesamt för smittosamma sjukdomar, handas om
häst och vär, ja och eljest vid asund väderlek, taga par röpar
om veckan, fast och aftare; men där måste något härav in-
gutas i annat bränvin. Herr Archiatern Hiertes Skörbjuggs
-drick. Tag en finger läng och en god tumt tjock Pepparröt,
Tallstrunt-knoppar 2 händer fulla, Råglerodd 2 händer, Winter-
krassa en handfull, Loffelkraut 2 händer, Wattu-väpling 2 dits
Corinter $\frac{1}{4}$ skålfull, en hel Citron i tärningar sönder skuren, Röd
Winetens sönderstött $1\frac{1}{2}$ lot, gammalt öl $2\frac{1}{2}$ kannor, vilket inkokas
med dessa ingrediencier till tredje parten. Härav dricker en god
drick eller $\frac{1}{2}$ quarter om afton och morgon i $1\frac{1}{4}$ dagars tid. För öv-
-erflödig syra och slom i magen Brukas antingen Spiritus
-Salis till 9 droppar i dricka, eller Spiritus Cornu Cervi till 15 a
19 droppar, eller Cremor Tartari $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ skedblad, allt i dricka
intagit. Uppriktigt Stål pulver eller Stål Tinctur är kosteligt.
Præscript till ett Gurgelvatthen, en kammerligem emot svullnad

i halsen och hela. En liten handfull med avestruken
risopp, även så mycket Salvia och 6 sönderskurna fiskar.
Detta kokas i 3 quarter vatten, lyckt i en väl förtent panna
så långt, som färsk fisk plägar kokas. När du med detta
vattnet vill gurgla dig; eät tag derasen Thekopp, så varmt,
som du kan tala det i munnen; men lägg först i varje the-
kopp 2 a 3 Saltpetterkakor, vilka strax smälta. Rör litet
om och gurgla dig därmed, vilket kör ske som oftast, åt-
minstone 10 a 12 gånger om dagen. Ett annat gurgelmedel
som ej heller är att förkasta. Skär rånsade och väl rengjor-
da Morötter i tunna skivor, som en mat-knivs blad; slå vatt-
en därpå efter behag i en väl förtent kittel eller etenkruka,
och låt det så länge koka, till dess du märker, att vattnet
bliver något sämjetigt eller limaktigt. Imellertid rånes Morötter
na då och då om. När du vill gurgla dig mot detta vattnet,
så varmt som det kan tala i munnen, så lägg, som för nä-
mdt års, även Saltpetterkakorna däribelant. Detta har hjälpt

ifrån halsfullnad och hesa, och då tung-spännet varit nedfallet. För Brörlunga. Tag en slags ärt eller gräs vit namn Tumaria, så snart den om våren uppkommer. Håt den samma med stielk och blan i en mortare, var onsigon. Kritas därutur, genom ett limekläde så mycket raft, som 4 lod, urhet intages i The eller ölost vassla, varmed fortfars i 3 eller 4 vickor; dock när du brukat 1 eller $1\frac{1}{2}$ vecka, till 4 lod, kan du sedan öka det till 6 lod. För värv i lemmar och hader, brukas med nytta. Galleanetum Paracelsi 1 lod, men om det ej förlä, hanta gas met. Detta gnides in med handen på den värvkande lemman för elden, sedan densamma fört, met en hit servett blivit väl fraterad, varefter den varma servetten pålägges. Eller också istället för Galleanetum, brukas på samma sätt Canephent Spiritus i vilket Venedisk tvål är lagd, skuren i helt fina skivor, och väl omgrävpad, att den smältes. För Väder-Colique i tarmar och magm Berukas Manna Taleulata 4 lod, och eöt Mandelolja 4 lod, som uppklandas med fänkols-vatten, att därav blir en tjock sirup eller

Mos, varav intages 1 a 2 skedblad, (The skedblad) i sänder, 2 a 3 gånger
om dagen. För Frässan Tag av de store daggmaskarna, som
pläga vila sig strax efter solens nedgång, eller köttida, förr
än solen uppkommer, till en god eller två göppen. Dessa sprätts
-as upp, med en helt vass-utdryg. Pannmekor, ändre efter från kuva-
-det till stjälter, och skinnet läggs ut, oppfläckt, på ett bräde,
samt med en träkniv eller spade, skrapas orenligheten loss utur
dem. Därpå tvättas dei ett håll eller durkelay, varpåter vattant
lör väl rinna av dem. Sedan läter du dom i en glasflaska, som
igenläppas och ställs i solen till dess onaskarna rutna, då blir av
dem en olja, som slås sakta i en annan flaska att förvaras.
När nu den, som är ansatt med häll feber, hämmer att febren
kommer, han han gnida sig med denna olja in i händuna och
ladda henne in emot elden, och det den ena gången efter den an-
-dra, så skall Frässan om seder övervinnas. Vill den som har en
starkare natur, taga in av samma olja, fört till en halv finger-
-längd, och sedan öka på till en halv skall handräan förmumma en Lour.

-verain Cur. En enfaldig, dock förtäfflig god smörja för
 öppna sår och skador. Tag något tjära, Val och talg, unge-
 fär lika mycket av vardera. Smält dem tillhöri i en färnshåpa,
 och när under smältningen finns därut, till dess det bliver helt tig-
 ekt. Sedan förrvara henne i en stenkruka; så harer du en kostelig
 smörja, som icke alenast läker sårer, utan och all evullnad, samt
 drager ut all ond materia. Ett Rotemedel för Colique. Tag ett
 vitlökt huvud, och skala alla kolyfterna väl. Skär dem smätt in
 der. Innanlertis stötes ett skedblad kummin för sig sjelft i en morta-
 re. När den är stött, blandas vitlöken däruti, samt något conderiskra-
 van. Flocktalg, vilket i mortaren blandas med stöten till dess det
 blir som en gröt. Stryk den sedan på ett stycke obliket läuft
 iller blätt pepper, så stor att det går över magan. Sånsk är här
 till och rätt tjänligt. Lägg det sedan på magen, samt där över
 uppå en pärä med hot haffra, även så stor att den skyler
 över magan.är ett tillförlätiligt medel och harur hulpit
 många. För Rason. Tag Al löv, torrka och stöt, samt

sikta det till pulver. Blanda härtill så mycket röd grädde
att det blir som en stadig gröt. Denne gröt breder sedan på
en linneklut, så tjockt som en finger, då linnekluten är tillfö-
rare passat åt beret, eller där sjukdomen är och lägg den på
samt där ovanuppe ett annat kläde, som dock ej hård omlein-
der, varföre och patienten gör bäst om han häller sig vid sängen
i några dagar. Med denne gröt byter om åtminstone aften
och morgon. "Medan min Fader blivit härare bestad, utom andra,
ty kan jag med säkerhet meddela detta." Ett Clistier, besyn-
nerligen när man är förstoppad av Colitus. Bruka kros-
sad Kummel, Salt och vatten, vilket kokas en stund och so-
dan silkas. Vill du lägga härtill liter skuren Tobak av goda
blad, är det dess vissare. Ett annat för Förstopplinge. Tag
Honung och Salt av lika proportion, och koka dem så länge, att
det blir så tjockt, att därav kan göras piller, väl så stora som
en hasselnöt. Dessa appliceras i stolgången, först tvonne, och
där de ej skulle göra någon verkan, fram efter en timma

appliceras andra tränne. Detta med resolverar och hjälper
visseligen. För Kallkrand. Du kan med nyttå bruka
ditt eget excrement på en limeklot utredt varmt, och sta-
-x pålägt. Vill du också lägga dertill litet Galitsen-sten, i synnes-
-het om du brukar detta strax i höjan, då Kallkrand förmärkes
sä gör det godt. Härmed kan du också säkert bota Fullaget,
som gemenligen plågar sätta sig i lederna. För invärtes
Slag. Tag för 12 örn Meloton-pläster, 6 örn S. Johannis-olja, 6
dito Enolja, vilka först arbetas väl tillsammans och atryks sedan
på obekött läرت, värmes väl emot elden och lägges på det ejuka
stället, sedan det fänt är haddat med Slag-vatten och varma ser-
-vietter. Lägg även utan om detta omlags, en varm duk att det hål-
-les jemt varmt, och fortföres derved till dock det säkert biver godt.
Huru du shall förhålla dig, när en patient ej vill bruka eller
intaga några läkemedel. Tag samma läkemedel, som du
ejest vill ge patienten in. Blanda dem tillsammans, med en sjö
och formera trene piller därav, och ges en häna, som tillförs

svält i eller $1\frac{1}{2}$ dag, att äta det upp: men NB. du tager då större
sats; av medicamenterna innär du ej haft ånat dem at
den sjuka. När nu hönan ätit upp dessa piller, slaktar du
henne, dock icke strax; utan låter henne därpå svälta en dag
och ej få någon annan mat. Därefter slaktas du henne och
läter henne handlas i vatten, det minsta du kan. Sköta
henne med inålvor, uti så mycket vatten att det står engod
tvärhand över henne, tillika med annat, som fördras till en hön-
sesoppa, alenast du icke brukar de krydder, som är för patien-
tenter otjänlige. När nu kokat in, så att hönan börjar nägot
synas; sätteres hon av elden, lägges upp och gives den sjuka, att
läda supa av soppan och äta av hönan; dock emäringon och
elter hand, att du kan mellan var gång göra anmärkning,
vad det verkar hos den sjuka. Soppan bör varje gång upp-
värmas, men hönan icke. För Rödkoten, är med nytt
och god verkan brukadt följande; Först tager patienten in
ett pulver av Ralecarbarrot, till ett halvt skedblad, eller

Rhubarbaran finner, även till ett skedblad, allt: varmt dricka, varpå han dricker något, som är varmare, att den med lossa och afföra Cruditerna. Sedan tager han dagen därpå in av Blodrot, till pulver fint stött, 3 knips-uddar om morgon, middag och afton i varmt dricka, till dera det för märkes, att ejukdomen vill begynna att saktas ig, då intagningen minskas, efterhand. Att stilla Blodflöde efter Barns-bördens. Adren öppnas på kvinnans arm, och ett omslag görs över greden med en mjuk Serviette eller annat linnekläde, som är dappat i uppvärmd ättika; plägga säkert stilla, att det åtoninste icke flöder så starkt. För Dövhet och ejest Flussar i öronen och halen, säkert och försiktigt remedium. Jag fick en fluss, i luftstöt arlarna och huvudet, som jag fick igen var tår vid samma tid och vart till slut stendöv. Jag sökte då och fann, i denna min samling av enfaidiga läkedomar, anledning till följande Curi; den fay och nyttjade. Jag brukade fotbad av Gris-öl, med en knippe

4226

Sötlblomster, god stark aska in knuten i en linneblut till ett
 hänsyns störlek, några rövar söndrekurna, och det aften och
 det aften och morgon, så att jag lytte om nytt had var dag, var-
 vid jag mer endels dess emellan låg mellan laken. Härjäm-
 te brukade jag på själva öronen fälide; jag uppläste Cam-
 phert för Göre i Mandelolja för Göre och därav slog en Therket
 full, varav jag göt halvparten i vardera örat, sedan jag litet ju-
 mmat det på glöd eller över ljuset och strax stoppade en bom-
 ulls stopp däruppå och bandt ett omslag däröver även stor-
 servett med varmt rägmjöl, knoppen och bladen avstrukna
 av sötlblomster, samt en göppen salt. Allt detta lades över lägge-
 öronen så hett som kunde fålas, och lytte om när det evalnat,
 ensat i var servett, två stycken, så att ombytningen blev unge-
 -fär 6 gånger om dagen, och om natten var angläget vaktas sig
 för att mjölet ej föll av. Härvid onärkes att då jag andra gången
 lade mjölet om öronen, tog bort ulls-lappen ut, till det jag åta
 om aftonen drog migst i bomullstoppen avoljan och Cam-pherten.

4226

116

och lade honom sät i örat. Mjölet fick icke värmas mer än tre gånger varefter slags åt kreaturen. När jag dessa läppes
curer första dagen brukat hunde jag om aftonen höra, när
det röphades hårt, "varmed jag då fortgår". Den andra dagen ku-
nde jag höra vägguret knäppa och när jag brukat ditta den
tredje dagen, var jag fullsiga till min hässel återställd, varör-
er jag också nu har orsak, att med lugnadt prisar Gud, som här-
till gav sin välsignelse.

För styr och hård hals och
vullna mandlar med värk bakom öronen. Tag Camphert upp-
löst i Mandelolja och dryp några droppar på en leonulls stopp
till vardera örat varpå det inom ½ dygn blir godt.

Av ovantäende, ur Morfas skifte, huma vi första var-
före degamle kunde undvara läkare, men apotek vars
de ju trungra att anlita, om än en större del av medicinen
bereddes hemma, och tycks det dervid anses för en huvudsak-
sak att en massa olika blandningar, på även en besynner-
lig och besvärlig "mådd" kunde förekomma, och desto krafti-

-gare blev medlet, troddes det. Men beklagligt är, att nu
 -nem på de gamla medicinalväxter kunnas i väl läsa,
 men ingen kan nu, på fältet eller i skogen, bestämt
 påvisa vilken växt det är som menas. Inte heller äro
 dessa växter så allmänt förfintliga nu som förr, ty de
 växte till stor del i, vad man skulle kalla ur-
 skogar, som ingen mindes annat, eller hört talas om an-
 nat än som skog i många människors släkted. Hem
 skulle t. ex. nu kunna förevisas Braggesöta, Frattoft,
 Kattarumpa, Råvararumpa, Tapperock, Skäckuse, Hionpris
 Nyserot, Galenört, Kattastövlar, Astromblomma, Hansafilar, Blod-
 rot, Orm-gräs, Orlägga, Poleja, Springkornsrot, Värnuta,
 Pimpinella, Gasse, Wildsp, Krägentorn och hundratals
 andra allmoge-benämningar på växterna. De äro ju alla
 tilldelade latin-namnet, men inte ens den lärde kan därför
 veta, veta de gamla benämningar på dem. En mycket of-
 ta använd metod att bota sjukdomar med var, att Slå Åder

Cär-släg, tappa ut en del blod på eller vid det sjuka stället.

Det hällades också att låta "Koppesätta" sig, och vanligen var det någon gammal väl förfaren quenna, oftast lesem-
merskan, som anlitades, då någon ville låta Koppesätta sig.
Det tillgick med att hohorn tvärt slätt avskurna, med ett
litet hål i spetsen, sattes på huden, med storändan och genom
kraftig sugning i spetsen, drogo upp en blåsa med blodet kom
följe med inuti. Ville man ta mycket blod, så sattes på
samma sätt, fler horn, rägot vid sidan om varandra.

Denna uppsugande blåsen blev med blodet inuti så fast
att hohornet "Koppohornet" kvarhöllande av sig själv som
fastvält, tills det togs av, då quuppen hade ett litet in-
strument som kallas "Snippare", som med ett hugg klippte
många små hål på den blodfyllda blåsan. Starka
karlar som fingo Koppesatt sig med 3 a 4 horns påsättning
funde därav svimma genom blodförlusten. Tott quartar
eller mer var ej vanligt blodtagande. För värk, ryggskott

4226

Tand-värk och Håll, blev det säkert lejemedel och det nä-
raste, att sedan man en gång lätit kopparätta sig så åter
kom behovet årligen vid samma tid. Det blir "ärr" efter va-
reje kopphorn. Jag hade en Master som hade haft Landvärk, hon
hade sådana ärr på kinden, bakhorn örat och på halsen, lik-
nande tatueringar mynt av en Specierrikssdalers omfång.
Ett annat sätt att lesta nämnde åkommor, var ~~med~~ Blodig-
lar. Dessa vederstyggelige maskar sköttes också av gamla
gummor och leammorkan. Maskarna hade i vatten, men
togs ut och sattes till huden och genast hetsde sig fast
och engade ut blod tills de bleva utspända så de ej kunde få
mer i sig, då släppte de tagit och föllo av, av sig ejälva.
Man kunde ju få satt flera på samma plats, vid sidan om
varandra, liksom ~~med~~ kopphornen. När de nu var omättla
och släppt, så var det att lägga dem på en tallrik och ställa
rägra korn fint salt på dem, så sprutade genast ut blodet
ur sig. Sedan släppta dem i friskt vatten, så varo de genast

lika hungriga igen och kunde åter användas. Till och med
 såg jag en grimma som satt och hade en sådan äcklig orask
 innan i mitten, på landhöftet för landvärk. Hon försvarade
 hon tala eller vara, knappt hörde sig på en lång stund, men
 när igeln blev nött, så släppte han och var så utsprängd
 kallong, som fick saltkorn och ut med allt blört genast igen.
 Men det tog ju längre tid om man ville ta mycket blod, emot
 som med kopp-hornen. Kopp-sättning-metoden användes av
 många ännu så sent som 1895. Fx. Bud kom från min
 orale, att jag genast komme dit, ty mannen lag på gården och
 kunde inte röra sig. Han skulle dragit hem vagnen ur logen, och
 vid stötten emot tröskelen fick mannen en tung i rygg-
 en och fäll ned. De hade snäst kasta en sängadyna på
 honom (det hände i december). Jag tog en tröskeman mit mig
 och skyndade dit. Mannen lag ju på gårdsplanen, och
 vi försökte att ta i honom, men han skrek för livet. Da
 togo vi ett soffelock. Den skulle han själv illka sig på,

och vi lätta honom in, och så skulle han åter illkä sig av sofflocket och i sängen. Han föll i sängen och stök överjust, ty det gav knyck i ryggen. Han föll med ansiktet nedåt och man kunde inte vända på honom för den smärta det försakade. Jag kände $\frac{1}{2}$ mil och åter, träffade Barnmorskan och fick henne med mig, och då vi kommo igen, så låg han fortfarande med ansiktet ned. En svårighet var att få kläder av så ryggen bleskar att sätta kopphornen. Men 2 horn sattes och togs en tallrik blod, varpå onnen om en natt och en dag varit frisk igen. Han hade många gingrar förtill förtill koppsätta sig, och påstod att det blev ett varje år återkommande bishov som skulle tillfrads ställas om man ville ha helsam.

*
För sidor med
72-31.

T - n	—	me	—	hö	ll	—	set.
	bis.		ad.				
Aft.Koppar ej göra är 23	Colique	22	14	Fräkmär	95		
Aft.Svettas	61, 66. Catarr i huvudet	66	Förstopning	98, 111.			
Brämmarin och Latt	3, 4 Clistir	30.111.	Förgift	—	76		
Balsam	20, 21. Dövhet	94, 114	Fördöva gubmat ofter	23.			
Böld utvärtas	5 Durchlopp	19, 99	Gyllene Smörgeleen	31.			
Bräck på barn	8 Efterbörd	49	Gyllen Ådern	36, 37, 38, 39.			
Brännsår	7, 46, 100. Ej hålla sitt vatten	98	Gulsot	—	40		
Blommor och utslag	49, 100 Elakoroga	90, 103	Gråtande barn	—	45.		
Barnbörd	96, 49 Ej vill taga medicin	112	Gugelvatten	52, 106, 107.			
Bölder och Lindres	62 Fallandescot	17, 76	Frisv. Biskvits Elixir	—	64		
Bröstsjuket av köd	66, 89 Fäkylbring och fäkyleft	25, 45	Gamleks medicinalvätter	117.			
Bölders Begravnelse	71 Fräskan	28, 78,	109. Hosta och Bröstsjuket	18, 69, 77.			
Blodgång	95 För havande grinner	29	Hurudräck och lära.	33, 78.			
Blodflöjt. Barnbörd	114 Fuss i huvudet	54	Hetsig Feber	—	43.		
Blod-iglar	119 Fuss och hemsig väx	58	Häll och Stygn	—	63.		
Bättning ar minnet	73. Finnar	80, 81.	Heschet	—	68, 107		

Hård hals	116 Pesthols och Ormeting 20 Solleränna	95, 98
Invätes Slag	112 Turgation 72 Skärre	73.
Kall Feber	9, 24 Trova huvudskälen 74 Stygn av syl	— 79.
Kryddvin	102 Trinsens gula droppar 83 Vår Födelse	— 96
Koppsätta	118 Präservativ 105 Strang Uria	— 99
Kall-brand	112 Grinnas Bröst Lin 12 Skörbjugg	26, 106, 108.
Liktornar och värtor	6, 26 Roser	27, 110 Stenpassion — 14
Larm v. Lint-plaster	50 Rödrot och Durchopp 31, 113 Läga av ben	— 95.
Laxation	97 Pruggvärk 52 Tarrvärk	— 15.
Löss i Huvudet	98 Djukd. och deras behandling / Tandvärk	26, 29, 75, 79.
Lungbot	87 Lura ben och Roser	11 Uppkastning 35, 44, 49.
Löst Liv	98 Spikböld	19, 70 Väster och Mälare på barn 23.
Magsyra	106 Söullnad i knä och led 28 Vita Flöret	— 95
Malortseextract	102 Söullnad och Roser	32 Värk i tarmar — 108.
Magpulver	104, 105 Skata-pulver	81 Vädercolik 108, 110.
Nyrombergplaster	47 Söullen på Hemligting	46 Värk i Öronen — 55.
Näshlod	54, 89 Söullen på halen	52 Ögonplaster — 10.
Paroxysm & kall feber	34 Salva för Skable	53 Ömhet i magen 65.
Plaster för sår	51, 56 Spenböld	68 Öppna sår — 110.